Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхерча Советан Министрийн Советан орган.

Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 52 (4377). ЕРА, 4 май, 1967 шу. Мах 2 кап.

СОВЕТСКИ КЕПАЙОАЗОН ДИ

ХIара шерра-шера 5-ча мае советски халкъо а дунен прогрессивни общественносто а деззу кепайоазон Ди. 1912-ча шера май бетта 5-ча дийнахьа «Правда» яхача большевистски газета хьалхара номер араялар белгалдоаккхаш оттадаь да из ди деззделга.

Советски кепайоазув дувзаденна да Коммунистически парте турпалерча историца, паччахьа Iаьдали капитализми дIаяккхар духьа, болхлой класс котъяккхарей къахьегамхой Iаьдал оттадарей духьа, социализм оттаяр духьа, лаьттан тIа эггара сийрдагIа, эггара нийсагIа йола общество — коммунизм котъяккхар духьа вай Даьхен къахьегамхоша лоаттабеча революционни къовсамца.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарга кийчлуш, наькха политически а къахьегама а хьинар цIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа лакхденнача хьале белгалдоакхх укх шера кепайоазон Ди. КПСС XXIII съезда решенеш вахаре кхоачашъе хов хац къоастадеш, цхьа ший тайпара экзамен я вай кепайоазонна ер юбилейни шу.

Дунен тIа цхьаннахьа а яц Советски Союзе санна лакха газетий тиражаш. 7700 газети лоадама хIама ца вешаш 4000 журнали да хIанз вай мехка арадувлаш. 240 миллион экземплярага дIа а кхоачаш, мехка бахача нахал тIехъяьннай цар юкъара тираж. Хадданза совъювл книжкай тиражаш а: дукхагIа арадувл политически, художественни, Iилман литература.

Алхха дукхагIа хинна ца Iеш, дикагIа а хул вай кепайоазув. Мехка политически, боахама, общественни вахара массе оагIонна а доккха беркат даьлар КПСС ЦК Октябрьски (1964 ш.) Пленума а КПСС XXIII съезда а решенеех. Из хоалу вай кепайоазон пропаганде а. Чулоацам дикагIа болаш, деша дукхагIа дог доагIаш да хIанз вай газеташи журналаши, сатийна а, дагадоаллача хьисапе а да цар дешаращца ду къамаьлаш.

СССР-е а социализма кхыча мехкашка а бокъонца къахьегамхой мукъагIа да кепайоазув. Газеташ, журналаш, книжкаш арадахара эшаш дола материально-технически кхоачамаш, къаьст-къаьстача наьха доалахьа а доацаш, къахьегамхой шоай доалахьа да, дерригача халкъа юкъара да хIанз уж кхоачамаш.

Буржуазни мехкашка алхха форманна дIакхайкаеш мара яц кепайоазонна йола мукъале. Долчча бесса аьлча, капиталистий мукъагIа да цига кепайоазув. Капитала мехкашка кепайоазонна мукъа хилар лоархI газеташ ийде, журналисташ ийбе, «общественни хетар» буржуазена гIойле йолча тайпара «кийчде» мукъа хиларах.

«Кепайоазон мукъален» хьакъехьа хабараш а дувцаш, США а империалистически кхыча паччахьалкхений а газетий, журналий дуккхача оагIош тIара пропаганда лелаю «шийлача тIема», тIахьех дукхагIа водородни бомбаш Iоаяра, бехказа йоах адамий цIий Iо а ухийташ Вьетнаме США-с лелаю агресси, и. кх. дI.

Лаьттанеи сигаленнеи юкъера ярсанна йоккха юкъ йоал буржуазни кепайоазоннеи вай советски кепайоазоннеи юкъе. Вай кепайоазоно дерригача дуненга дIакхачаю даиман дийна хургйола марксизма - ленинизма идеяш, массаза а халкъа хьашташ керте лоаттадеш йолча Коммунистически парте сийлахь-доккха бакъдош. Вай кепайоазоно цIаккха а кIорда ца деш къовсам лоаттабу общественни строй бе-баша йола паччахьалкхенаш вIаши гIулакхаш а леладеш машаре яхара хьакъехьарча ленински принципашта тIехьа, дунен машар чIоагIбара тIехьа, хьинаре новкъостал ду социалистически содружество чIоагIъяра, дунен тIа коммунистически болам цхьа барт цхьоагIо йолаш хилийтара. Цо хаддаза гучадоах империализма акха гIулакхаш, лира къовсам лоаттабу буржуазни идеологеца, вошал ду къаман паргIатон болама гIулакх бахьанце къовсам лелабераш, машар, демократи, социализм бахьанце къовсам лоаттабеча дерригача прогресса низаща. Цудухьа да вай кепайоазув дерригача дунен тIа а селла сий долаш.

Коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара даькъе парте хьинаре гIонча да советски кепайоазув. Вай дерригача кепайоазон керттера декхар да парте XXIII съезда решенешта чIоагIа пропаганда елга, уж решенеш кхоачашъяра тIехьа массе дийнахьа творчески къовсам лоаттабелга.

Кепайоазоне йоккха моттиг дIалоац боахамашта кулгалделга тоадара, планированеи экономически стимулированеи, промышленни а юртбоахама а производства чурча торонех пайда эцара хьакъехьарча дешаша. Кепайоазоно тIагIертта къовсам лоаттабу Iилманнеи техникаеи гучаяьнна керда говзалаш, прогрессивни технологи, толашагIа йола опыт сихагIа производствана юкъеяхьара тIехьа, хьаллоац тIехьале беркате мел хургйола кердадар.

Кепайоазон теркам тIалатт къахьегама овсарле лакхъяра, паччахьалкхен дисциплина чIоагIъяра дешашта. Боахамашка зехьа рузкъаш доадара духьала, боахамашка долчун хьурмат ца дара духьала, консерватизмана духьала — вай хьалхаш бахьа дIахьош бола никъ юхабетташ мел долчоа духьала общественни эгIазал гIеттаеш да вай газеташ.

Кердача темашца йIаьхий хиннай газетий оагIош, дукхагIа гу цар тIа деналера партийни публицистика, дукхагIа араювл вай ханарча сага духовни вахар довзийташ, цун хьашташ цунна дагадоахкараш хьахьокхаш, коммунистически кхоанен саг кхевара процессаш гойташ йола материалаш. Кепайоазоно лакхъю коммунизм хьалъерий къахьегама сийле, тIа-тIа керда толамаш дахара оарцагIбоах къахьегамхой.

Дерригача советски кепайоазоно санна, Нохч-ГIалгIайчен кепайоазоно а доккха новкъостал ду областной партийни организацена хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Вай республике арадувлаш да 4 республикански газет, КПСС горкомий, райкомий, къахьегамхой депутатий Советий исполкомий 14 газет, 17 дуккхача тиражах арадувла газет, КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнот», «Оргеи» «Лоаман Iуйреи» яха литературно-художественни альманахаш. Моттигерча кепайоазон юкъара тираж 160 эзар экземплярал тIехйоал.

Октябра 50 шу дизара сийна наьржа социалистически яхь мишта лел довзийташ йола материалаш хаддаза арайоахаш, юбилейни декхараш толамца кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахаш да республикански, городской, районни газеташ, предприятешка дуккхача тиражех арадувла газеташ.

Советски Iаьдал эттача юкъагIа вай мехка, республика къахьегамхоша хьабена сийлахьа никъ бувцаш йола пропагандистски материалаш, революце а, граждански тIем тIа а, Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIем тIа а дакъа лоацаш хиннарашта дагадоагIараш кепа етташ арадоах газеташа. Производства экономика кIоаргагIа йовза, цигара кхоачамбоапараш гучадаха, уж кхоачамбоацараш дIададахара наькъаш белгалде, предприятешка, колхозашка, совхозашка хьалха латтараш бувца даьннад газеташ.

Вай республике шерагара шерага дукхагIа арадувл книжкаш а. Юкъара тираж 827 эзар экземпляр а йолаш 215 тайпара книжкаши брошюраши арадаьхар соахка Нохч-ГIалгIайчен книжни издательствас.

ТIа-тIа совдувл советски наьха духовни хьашташ. 1966-ча шера 1 миллиони 513 эзари сома маьха тайп-тайпара литература ийцад Нохч-ГIалгIай республике бахача къахьегамхоша. Кхыдараш совдалаш, алхха цхьан подписках а 550 эзар совгIа экземпляр газеташи журналаши кхоач хIанз республика болхлошка, колхозашка, гIулакхерча нахага.

Кепайоазон болхлошта уллув хьа а атта, дика камаьхал а йоалаш къахьегаш ба вай республикера полиграфисташ. «Грозненский рабочий» яхача издательства типографе дийнахь а бус а болх беш ба линотиписташ, верстальщикаш, печатникаш. ХIара денна керда газеташ кхоач дешарашка. Соахка Эрригроссийски яхье шозза хьалхара моттиг яьккхар И. Н. Заболотие цIерагIча республикански типографе. цо дикка тIехкхоачашйир кердача пятилетка хьалхарча шера план.

Дешаращца, шеррача рабселькоровски активаца айхха бувзамаш леладарна ба советски кепайоазон низ. Тахан вай цIераш йоах газета шоллагIча оагIо тIа дикагIа болча активистий.

Советски кепайоазон Ди белгал а доаккхаш, вай журналисташ кIоаргга кхетадеш ба шоай эггара хьалхара декхар шоай болх тоабелга хилар. Даиман ира лоаттаде деза журналисташа шоай герз. Из къаьстта эшаш да, хIана аьлча вай кепайоазон балхаца хIанз а дукха да кхоачамбоацараш.

Рабселькоровски активагара гIойле а лохаш, кепайоазон болхлоша тIабийрзза тоабергба наха коммунистически кхетам балара даькъера шоай болх, къахьегамхой керда творчески низаши общественни хьинари цар тIадерзадергда КПСС XXIII съездо хьалхашка оттадаь сийлахь-доккхий декхараш толамца кхоачашдара.

БIАЬСТЕН, МАШАРА, КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЙ

МОСКВЕ ЦIЕЧА МАЙДАН ТIАХИННА ПАРАДИ ДЕМОНСТРАЦИИ

Кремлевски пен юхерча трибунаш тIа гулбеннача Шеча майдан хьаьший мутIараштa юкъера лаккха хьагуш ва даь бележ тIа вагIа кIаьнк. Дог гIоадаьнна лестаеш цхьан бе пIе байракхилг я цун, шоллагIча бе боча лораеш бIаьстен юхьерча зизай курсилг йоалл. Москвена юхерча хьунагIара сецца даьха хила мег уж зизаш. хIаьта кхыча краяшкара тIадена хила а мег.

Ма дика да хьо таханара Цхьоалагiа май, бIаьстен, къахьегама, машара цIей. Къаьстта а хоза да из вай-цига, ший ах бIаь шера юбилейна накъадолача советски лаьттан тIа. Хийцце бIарг лакха Iа, кIаьнк, дег чу лапа хьайна гобаьккха бIарга мел гур: Кремла къаьнара пенаш а, сийлахь-воккха Ленин чуулла Мавзолей а. хIаьта дIа дехьагIара, Москва-хил дехьа, керда хьаллеш латта гIирсаша... ХIаьта царел дехьа—заводаш, юха а керда хьаллеш латта гIирсаш... ХIаьта Москвера дIа массе оагIорахьа — кхоана Советски мехка да хургволча хьа Даьхе!

Дайха бIаьшере чакхйоаллаш Iовахьийта гаьнарча Сибарегiа ше волаш Ленина белгалдаьхад ЦхьоалагIа май ший яр санна уйла йолаш йолча кхоаччарагIча доттагIаща. Ленин тешаш хиннав ЦхьоалагIа май болхлоша низ болча демонстрацешца белгалдоахаргдола деноu хьатIакхоачаргхиларах. Цунна дагалаьттар кхоачаш хилар.

Хьалхара советски ЦхьоалагIа маяш Ленинца цхьана деззир вай мехко. Укхаза, Шеча майдан тIа, дунен тIа эггара хьалхарча болхлойи ахархойи паччахьалкхен столицана юккъе латтар из, демонстранташка моаршал а телаш.

1919 шера, еррамо долча ЦхьоалагIча мая дийнахьа, Шеча майдан гIа Владимир Ильича йоахар: **«Пролетарски ди дездара сурт хувцаденнад вайцига хувцаденна а ца Iеш. Империализмаца лоаттабеча къовсама наькъа тIа баьннаб дерригача мехкашкара болхлой».**

Къахьегамхой баьчча уж дешаш хIана вай дагалувц Сийлахь-боккхача Октябра шовзткъе иттлагIча шера мая цIей долаш!

...Спасски башне сахьата тIаьскаш иттнегахьа лест. цIей дIадоладелга гарга а кхоачалеш. Ха хьатIаоттарга хьежаш я Шеча майда. КийчъеннайШеча майда. Ма дика. хова кийчъенна я из цу сахьата! Духхьал Мавзолейна хьалхашка гIолла хьатеха йоалл дунен пролетариата сийлахь-боккхийча баьччай — Маркса. Энгельса. Ленина — сурташ тIа а долаш йола Iалаьмате йоккха панно. Уллув — тIахьехамаш: «Даькъала хилда 1-гIа Май—къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Ди. дерригача дунен болхлой класса барт-цхьоагIони вошалеи Ди!», «Даькъала хийла марксизм - ленинизм!», «Даькъала хийла Ленина хьакхелла Советски Союза Коммунистически парти!», «Даха доагтIача тайпара накъагIоргда вай Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара!».

Мавзолея трибуна тIа хьатIабоал новкъостий **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев.**

Спасски башне наIарашкара Iоъара а яьнна тата доацаш тайжжа майдан юкъагахьа йода тIера йийлла йола СССР оборона Министра Советски Союза Маршала А. А. Гречко автомашина. Къоастам болаш хьахоз военни парада командующе танкови бIуний инарал-лейтенанта Е. Ф. Ивановске луча рапорта дешаш. БIунех бIарг теха ваьнначул тIехьагIа. Мавзолея трибуна тIа хьалтIа а ваьле. къамаьл ду оборона Министра.

ВIашагIъув цIей деадеш телача салюта залпий татеи. Советски Союза Паччахьалкхен гимни, низ болаш дека «Ура!» ДIайолалу дог тохадолийташ йола бIуний торжественни марша церемони. Къонача фатанчий ротана тIеххьа лекхаш оркестра ашараш а йолаш из хьаелл вай Герзашцарча Низий командни, политически, инженерно-технически кадраш кхееш йолча военни академеша. Эггара хьалха — орденаши медалаши йоахка парадни баракъаш а дувхаш боагIа М. В. Фрунзе цIерагIча Военни академе, царна тIеххьа — В. И. Ленина цIерагIча Военно-политически академе, Ф. Э. Дзержинске цIерагIча Военно-инженерни академе, В. В. Куйбышева цIерагIча Военно-инженерни академе, бронетанкови бIуний Военни академе, Химически тIемах лоравара Военни академе, Военно-воздушни академе, Н. Е. Жуковске цIерагIча Военно-воздушни инженерни академе деша багIараш...

Инаралаштеи боккхагIа болча эпсараштеи — параде дакъа лоацараштa — юкъе кIезига бац болхлошцеи ахархошцеи цхьана Сийлахь-боккхача Октябра котало бахьан долаш лийта салтийи матросаши. Ах бIаь шу хьалхагIа, 1917 шера ЦхьоалагIа май долаш, салташеи матросашеи, ленински тIахьехамаш кхоачаш а деш, къахьегача халкъаца оагIув оагIох а теха, хьахьекхар Советски Iаьдал чIоагIдар духьа къовсам лоаттабе шоаш кийча хилар, хьинаре къовсам лоаттабора хьалхара дунен империалистически тIом соцабайтар духьа. Революционни салтечох В. И. Ленина образно маалара, «Топ качъулла саг» тIа дукхагIа болхлой класса, ахархой, прогрессивни интеллигенце хьалхалаттача нахаца цхьатарра уйла йолаш ваха волалуш вар. **«...ПаргIато яиихара герз тIадерзаде эскара вIашагIтехьдаьннача хана денз, — яьхад В. И. Ленина ах бIаь гаргга шу хьалхагIа, — салтий шинелаш ювхаш болча ахархой цу тайпара шинелаш ца лелаеча ахархошца вIашагIбетта балеи дагабувлеи йиш йолаш хиннача хана денз дунен тIа бац халкъа лоIам, ахархойи болхлойи лоIам кIалбохьалургбола низ».**

Халкъеи эскареи, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъяьнначул тIехьагIа вай парте хьадаьча эскара из барт-цхьоагIо тоалуши эргаювлаши хьаихай Советски паччахьалкхен турпалера истори хьалоладелча дена. Из барт-цхьоагIо вай деношка а ба СССР Герзашцарча Низий чIоагIал духъювлача, цIаккха а лакъаргбоацача хьастех паI.

...Майдан тIа гулбеннараш хозахеташ хьеж сийна форменкаш ювхаши кIай бескозыркаш тохкаши болча морякий нийслаьча гIовнашкеи шерра боахача гIангеи. Уж ба А. С. Попова цIерагIча радиоэлектроника Лакхерча тIема-форда училище кхебаьраш. Массаза а санна, дувцилга йоацаш гIа нийса лува РСФСР Лакхехьарча Совета цIерагIча Лакхерча бIуний юкъарча командни училища курсантски батальонаша. Трибунаша безаме моаршал тел баьццара фураьшкаш тоххача тIемахошка-доазонхошка, цул тIехьагIа Ф. Э. Дзержинске цIерагIча дивизе бIухошка. Цу дивизе подразделенешка кIезига бац цIеча майдан тIа парада мугIарашка эггара хьалха чаккхбоалаш бола къона тIемахой. Массехк бутт хьалхагIа мара доацаш укхаза, Кремлевски пенашта юхе, чIоагIа военни дув биар цар Даьхенна тешаме гIулакх дерг мад шоаш аьнна. Из хилар малав ца ховча салтечункаш тIа — Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом латтача хана — леташ лийгача, Москва лораьрий къопахчалаи майралаи дегIа даим дагIаргдолча памятника юхе. Массехк ди даьннача гIолла хIара советски патриота дега деза долча цу каш тIа массаза а йоаргйола цIи лотаергья.

Нийсдеш Мавзолейгахьа дерзадаь кортош а долаш, гIабоахаш болх'суворовцаши нахимовцаши — вай герзашцарча низий эггара къонагIа бараш. Уж кагий нах—шоай дайн боккхагIа болча вежарийи воински традицеш кара эцараш.

БIаьстен сийрдача фена юккъе гIолла хIанз а хьахоз курсантий батальонаша цхьан боарамагIа боаха гIа, хIаьта Исторически музей йолча оагIорахьара бронемашинийи бронетранспортерийи еза шинаш брусчатка тIа гIолла шерша а еш Шеча майдан тIа йоалл М. И. Калинина цIерагIча цIи хезача Тамански мотострелкови дивизе подразделенеш. Хьалха йолхача автомобилаш тIа ягIа В. И. Ленина сурт тIадола гвардейски байракхаш. Хьалхалаьца уж байракхаш а йолаш. моастагIчоа йийттар гвардейцаша Сийлахь-боккхача Даймехка тIема дуккхача фронташка. хIаьта хIанз тIагIертта хIанзарча тIема говзал Iомаеш ба уж. Бронемашиний бронетранспортерийн болата бортел чухьа—кач автоматаш а ядаш, каскаш тохка салтий. Елаенна, къона йовхьаш. Дуккха тIемахой — тIемеи политически кийчон отличникаш. Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара даха доагтIача тайпара накъадахар духьа дерригача докъошкеи кемаш тIеи яьржача социалистически къе лаца бокъо а йолаш керттерча моттигех цаI лоац гвардейцаша-таманцаша.

ТIабагIаш бIухой-парашютисташ а болаш йоагIа кадай лела вездеходаш. ТIемахой — тIатохкаш шлемаши тIаювхаш сийна петлицаш йоахка десантни курткаши йолаш. Фецарча-десантни бIуний знак латт ши-шегIа лелача артиллерийски установкаш тIа а. БIуний кхыча тайпай а санна, десант йоссаеча районашка тIема-транспортни авиаце новкъосталца гаьнарча моттигашка сихха дIакхухьаш йола низ бола тIема средстваш йолаш я хIанз ткъамаш тIа лела советски пехота.

Цхьан мугIарагIа йиъ-йиъ йолаш йолх тIема дикалга диллача шоайл тIех кхы цхьаькхаш йоаца советски танкаш — сиха лелаш. цхо чакх ца балара тешаме йола, мел йоккхий духьаленаш яле а дIайохаенна ца Iеш, хи кIал гIолла а лела могаш йола. Цунна тIеххьа йоагIа гIоръяьннача Кантемировски танкови дивизе подразделенеш. Ткъаь шиъ шу хьалха тIом Берлине лаьттача хана эггара хьалха Эльбага кхаьчар гвардейцашкантемировцаш. хIаьта цул тIехьагIа кхыча бIунашца цхьана дакъа лаьцар цIи хезача Пражски операцена юкъе, вежарашха йолча Чехословаке территоре тIара гитлеровцаш лелхабеча.

ТIехйоал тайп-тайпарча калибраех йоккхий топаш йолча артиллере батареяш, реактивни артиллере подразделенеш — хIанзара «Катюшаш».

Трибунаш тIа къамаьлаш долалу. Гучалоал ракетни герз. Парте, дерригача вай халкъо кIаьд ца луш йоакхоеш хилар бахьан долаш хIанз из тоъал шоай доалахьа долаш да Советски Герзашцарча Низий дерригa тайпаш. лаьттан тIара бIунаш, авиаци, ТIема-Форда Флот, фецарча тIема духьала мехка оборона лоаттаю бIунаш, стратегически гIулакхашта лаьрхIа ракетни бIунаш. Талант йолча советски конструктораша хьакхелла, ядерни боеголовкаш йола ракеташ — вай Эскареи Флотеи тIема низа лард. Укх тIеххьарча шерашка тIема парадашка бIаргаго Iемаг вай уж, майна хов ученешкеи маневрашкеи ракетчикаш мел говза лел. Тайп-тайпарча объекташта нийсеи чIогIеи хIамаш етт ракеташа — сигала а, лаьттан тIа а, форда тIа а.

Эггара хьалха цхьан мугIарагIа йиъ-йиъ йолаш йоагIа дого бесса басараш хьекха, фецарча тIема духьаларча вай оборона бIуний зенитни ракеташ — из тешаме герз да сигала гIолла тIаноагIача агрессора мел лакхеи лохеи из вале а, моллагIча хаоттамах, миччa хана а хIама тоха низ кхоачаргболаш дола. «Лаьтта-фо» яхача цу тайпарча ракеташца хIанале а кIезига чуахийтаац Вьетнама Демократически Республика маьршача горзаштеи юрташтеи бомбаш чуетта тIауха масса лела американски самолеташ. Гусеницашца таташ а деш, йоагIа ши-шегIа лела. оперативно-тактически гIулакхашта лаьрхIа йола ракеташ тIалатта установкаш. Уж дуккха я. ТIаягIаш кIай-сийна бос бола тIема-форда байракх а йолаш йолча тягачаш тIа а латташ дIахьу

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

Московски гарнизона бIун парад.
СУРТА ТIА: зенитни ракеташ.
Н. Ситникова сурт.
ТАСС фотохроника.

1966-ча шера январь бетта Наьсарен района «Ленина никъ» яхача газета издательстве балха а ена линотипистка говзал Iомае йолаелар Дзейтова Жабраила Люба. Ди тIехьа дукхагIа безалора Любайна ше каралаьца болх.

Атта дацар кхалсага газет хьадеш йола из тайпа чоалхане машин Iомае. ХIама довза, ха гIерташ нов. Дзейтова хиларо вIаш тIехьдалийтар техника сиха Iомае, лийрхIар кхоачашде. Ялх бутт боаллашехьа а ше Iомае каралаьца говзал дика кхетайир Любас.

ХIанз цо хьинаре къахьег ший балха тIа, сменни нормаш массаза а тIеххоачашъю, къахьегама дисциплина толхаль моттигаш хиннаяц. Текста тIа гIалаташ нийсдалийтац.

Балха тIа ше бахьан долаш цкъа хьовзам ца хулийташ, хьинаре къахьегарах района газета кулгалхоша дуккхаза баркалаш аьннад Любайна. Советски Iаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара кхы а дикагIа хьокхамаш даха дош деннад Любас.

СУРТА ТIА: линотипистка Дзейтова Люба.

У. Абадиева текст.
И. Плиева сурт.

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА ТРИБУНА

1912-ча шера 5-ча мая араьлар «Правда» яхача газета хьалхара номер. Цунах В. И. Ленина лийрхIад «болхлой газеташ а долаш йолча болхлой организацеша эрига Россе хьелаергйолча бIаьстен хьалхара чIагарг». Советски кепайоазон ди санна, культура цIей санна белгалдоаккх из ди вай мехко.

ДУНЕН ТIА ЭГГАРА ЙОККХА ИЗДАТЕЛЬ

Дешар дегIадарах, культура лакхъяларах Iалаьмате чIоагIа совдаьлар советски наха книжкаш, газеташ, журналаш эшилга. Даиман библиотекашка ух хIанз къахьегамхой, периодически изданешта язлу уж, книжкаш ийду, деш.

☆ ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ халкъага дIакхачийтар книжкаш. Революци хилалехьарча Россе нахага книжкаш дIакхоачийташ алхха 14 эзар гаргга библиотека мара яцар, хIаьта цу библиотекашка хинна книжкаш кхоачаш 9,5 миллион а дацар. Юккъера лаьрхIача цхьа библиотека 11,5 эзар сага мара ккачацар, цхьа книжка — 16—17 сага.

ХIанз укх сахьате СССР геттара дукха библиотекаш я. 1966-гIа шу доладеннача юххье уж 127,3 эзар яр, хIаьта царгара книжкаш миллиард экземплярал дукхагIа. 100 миллион совгIа нах ба вайцига книжкаш дешаш. Алхха цхьан массови библиотекаша а 1,5 миллиард книжка, брошюра, журнал дIакхоачийт нахага.

Алхха СССР культура Министерствана чуйоагIача массови библиотекашкара а юккъера лаьрхIача хIара книжкаш дешачо 19 книжка эц шера. хIаьта цу даькъе юрташка вахача саго — 16 книжка. Цул совнагIа дукха нах ба ведомственни, общественни библиотекашкара книжкаш кхухьаш, читальни залашка дешаш.

☆ ДЕРРИГАЧА ДУНЕН ТIА кепатеха арадоахача книжкех диълагIа дакъа вай мехка арадоахаш да хIанз ЮНЕСКО беча хоамах.

Советски Iаьдал латтача шерашка ши миллион совгIа книжкеи брошюреи арахийцад вайцига — цул хьалхагIа дIадахача кхо бIаьи ах бIаьи шера хийцачул 4,5-зза дукхагIа. Книжкаш арадувл СССР-е дахача халкъий 89 метталеи доазол дехьарча 51 метталеи.

☆ ЙОККХИЙЧА ТИРАЖЕХ арайоах литература классикийи советски писателийи произведенеш. Советски Iаьдал латтача шерашка 97 меттала 114 миллион экземпляр араьхай А. С. Пушкина произведенеш; А. П. Чехова произведенеш — 76 меттала 69 миллион экземпляр; Л. Н. Толстоя произведенеш — 87 меттала 122 миллион экземпляр; А. М. Горьке произведенеш—82 меттала 107 миллион экземпляр; В. В. Маяковске произведенеш — 64 меттала 53 миллион совгIа экземпляр; М. А. Шолохова произведенеш — 74 меттала поадама хIама ца эшаш 45 миллион экземпляр.

☆ ЭГГАРА ДУКХАГIА дунен тIа наха юкъе дIадаьржараш, ЮНЕСКО деча хоамех, В. И. Ленина балхаш да. Алхха 1949—1965 шерашка 1318-зза арадаьннад цун книжкаш, цу даькъе: Инде — 32-зза, Францe — 32-зза, Итале — 39-зза, Японе — 86-зза Польше — 122-зза, Болгаре—126-зза, Югославе — 142-зза, Румыне — 146-зза, Чехословаке — 153-зза!

☆ УКХ ШЕРА дукха ца эшаш эзар тайпара книжкаши брошюраши арахецаргья Сийлахь-боккхача Октябра хетаяь. Кхы тIа а тираж арахецаргья 55 том юкъе додаш болча Владимир Ильич Ленина Сочиненей гуллама. «Прогресс» яхача издательстве йистедаккха лерхI 40 том юкъейоагIа В. И. Ленина Сочиненей гуллам английски, французски, фински меттала арабоаккхилга.

☆ 1,5 МИЛЛИАРД ЭКЗЕМПЛЯР тираж а йолаш 90 эзар книжкеи брошюреи арадоаккхаргда пятилетка тIеххьарча шера. Дагадохийтаргда вай, 1965-ча шера арахийцадар 1279 миллион экземпляр тираж а йолаш 79 эзар тайпара книжкаш.

БОАЦАШ ЦА МЕГА КХАЧА

Радиои телевиденеи сихха дегIаухаш йоллашехь а массанахьа а алсамдувл газеташ, лакхлу цар тиражаш. Хиланза ца боала кхача а хинна дIаэттад хIанз кепайоазон дош.

☆ ХIАНЗ ВАЙ МЕХКА арадувл 8 эзар гаргга ерригсоюзни, республикански, краевой, городской, районни, многотиражни газет. Алхха «Союзпечатага» гIолла дIадолхача газетий разови тираж 120 миллион экземплярага дIакхаьчар юбилейни шера. Укх тIеххьарча шин шера 25 миллион экземпляр а 26 процент тIаккхийттай из тираж.

Гой ераш да эггара дукхагIа нахага дIакхоачаш дола газеташ (миллион экземпляр лоархIаш):

Правда	— 7
Известия	—8,7
Комсомольски правда	—6,9
Сельская жизнь	—6,7
Советская Россия	—3,1
Труд	—2,4
Пионерская правда	—9,3
Советски спорт	—2,5
Учительская газета	—1,2
Медицинская газета	— 1

Революци хилалехьа Россе арадуваш хиннача дерригача 1055 газета хиннача разови тиражал шозза дукхагIа а «Правда» таханара тираж.

Вай мехка дукха отраслеви газеташ а арадувл: учительски — 16; культура, литература, искусства гIулакхий— 16; техника, промышленноста, транспорта — 6; юртбоахама — 7. Арадувл 138 комсомольскии 25 пионерскии газеташ.

☆ ХIАРА ДЕННА кепайоазув дIакхоач юрташка бахача нахага а. ХIанз юрташка бахача нахага подписках дIадода 90 миллион гаргга газети журнали.

МЕЛ ЖУРНАЛАШ ДА ВАЙ

Халкъа боахама, Iилма, техника, культура цхьаккха а дакъа корадоагIе тамаш я хIанз СССР-е ший журнал доацаш.

☆ ЭЗАРНЕЛ СОВГIА журнал да СССР-е арадувлаш. хIаьта журнала хьисапера эррига периодически изданеш дIалеьрхIача-м уж 4 эзар гаргга а хул. Царех цхьадараш гаьнарча хана денз хьадоагIаш да, масала, «Горное дело» — 1825-ча шера денз, «Садоводство» — 1838-ча шера денз, «Вокруг света» — 1861-ча шера денз.

Укх шера арадувлаш 19 журнал да миллионал дукхагIа тираж йолаш.

Эггара дукхагIа нахага дIакхоачача итт журнала тиражашка хьожаргда вай (миллион экземпляр лоархIаш):

Работница	—10
Здоровье	— 8
Мурзилка	—5,6
Крестьянка	—5,2
Веселые картинки	— 5
Крокодил	—4,6
Наука и жизнь	—3,6
Роман-газета	— 3
Советски экран	—2,8
Вокруг света	—2,6

66 МЕТТАЛА

Вай общество къамий политически бокъонаш цхьатарра нийсъяь ца Iеш, цIендаь дIадаьккхад дIаяхача замах юхедиса хинна экономически культурни гIулакхашта цхьатарра нийсхоца хилар а. Къамий республикай экономикеи культуреи дегIайоалаяра тIехьа лоаттабеча къовсаме Iалаьмате боккха низ а хинна дIаэттад кепайоазув.

☆ СССР-е ДАХАЧА ХАЛКЪИЙ 58 метталеи доазол дехьарча мехкашкарча халкъий 8 метталеи газеташ арадувл 1967-ча шера. Цу даькъе Советски Iаьдал оттадца шоай йоазув хиланза долча 18 халкъа меттала а арадувл уж.

КЕПАЙОАЗУВ — ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГЕРЗ

ДУКХАГІА ЯЗДЕ ДИКАЧА НАХАХ

Дукха гІалгІай ба тха коллективе болх беш. Царех дукхагІбараша «Сердало» газет йілу. Се «Сердало» газета штате воаца корреспондент хиларах гІалгІай меттала деша ховча наьха новкъосталца каст-каста газета тІа араяьннача материалага хьож со. Ала доагІа, республика промышленностах лаьца газета тІа араювла материалаш сакъердаме ешалуши, кІоарга чулоацам болаши хилар. Цхьабакъда, кІезига араювл газета тІа дикача нахах язъяь корреспонденцеш.

Дукха ба тха коллективе дика къахьега нах. Царех цхьабарашта хьинаре къахьегарах орденаши медалаши еннай. Уж ба Къахьегама Щ(е)ча Байракха орден лелаю Эсмурзиев Султан, «За трудовое отличие» яха медаль лелаю Гамкортиев Іалауддин, иштта кхыбараш. Сона лов уж санна болча нахах дукхагІа яздар, газет дешарашта уж довзийтар.

Кепайоазон цІейца даькъала ювц аз шун коллектив. Юбилейни шера дика къахьегама толамаш даха карагІдалда шоана.

А. БАКАЛЮК,
Карабулански кІоарга буруш деттача контора мастер.

ДИЗЗА ХЬАХЬОКХА ВАХАР

Боккхача безамца еш аз республика вахарах наьна меттала язъяь материалаш. Сакъердам болаш хул газета тІа «СалоІача сахьата» яхача рубрикана кІал араювла заметкаш, «Ювпа» кІал араювла критически корреспонденцеш. Цхьабакъда, укх тІехьарча хана кІезига хул уж газета тІа. Уж материалаш газета тІа каст-каста хилча бакъахьа хетар сона. ДукхагІа хила йоагІар газета тІа литература произведенех, спектаклех, концертех йола рецензеш. Дукха хул газета тІа промышленносте, юртбоахаме болх беча дикача нахах язъяь зарисовкаш, очеркаш. Цхьабакъда, къахьегама сага уйлаш, вахар леpттІа къахьокхаш хилац уж.

Советски кепайоазон Денца редакце коллектив даькъал а ювцаш, дІахо йодача хана газет сакъердаме, безам тІаболаш, деша дог доагІаргдолаш, вай вахара бокъонца дола кизга хилар лов сона.

У. ГАГИЕВ.
Нохч - ГІалгІай АССР наьькъий управлене планово-производственни отдела начальник.

Самкова Валентина Тимофеевна, кога гІирс беча фабрика йоккхагІа йола экономист.

Куюмджиев Георгий Александрович, Нохч-ГІалгІай АССР-а заслуженни агроном, Урус - Мартана района «Красноармейский» совхоза агроном.

Мислауров Абуязит Здавевич, культура Министерства методист.

Махаджиев Махьмуд, Шаьла района юртбоахама производственни управлене зоотехник.

Гуминицкая Анна Яковлевна, крекинг-завода политпросвещене кабинета заведующи.

Марзиев Махьмад-Сали «Малгобекнефта» НПУ 2-гІча промысла воккхагІа вола инженер.

ТАХАНАРЧА ДЕНЦА ГІА БОАХАШ

Советски Іаьдала 50 шу дуза ди доккхийча къахьегама толамашца дезде лаьрхІад МалгІабикерча мехкдаьттахоша, кхаш а, хьайбаш а леладераша.

Масала, укх шера 6584 миллион тонн планал совгІа мехкдаьтта дала кийчлуш ба нефтяникаш. Цун кІезигал - дукхал ховргда, вай 1959 шерага хьежача. Цу шера из цифра 552 мара яцар.

Иштта лакхара дехкараш тІайийнад совхозий, колхоза къахьегамхоша. Колхозхоша дош деннад паччахьалкхенга 46300 центнер ялат дохка. Из 10300 центнер планал совгІа да.

Иштта наьха айденна къахьегама хьинар, гІозаьнна дог кизга чу санна гуш хила деза газета оагІонаш тІа, хІаьта лаьрхІар кхоачашдеча эггара хьалхара новкъост а хила доагІа газет.

Мишта кхоачашду «Ленина байракха» редакце коллективо юбилейни шера шийна вахаро хьалхашка оттадаь декхараш?

ТІайна социалистически декхараш кхоачашдеш къахьегамхоша доахаш дола толамаш цахаддаш бІаргадайта, нахага дІадовзийта гІерт газет. Уж материалаш кепа етт «Мишта кхоачашду юбилейни шера декхараш» яхача рубрика кІала. Бицлац газета къахьегама нах а. Уж бувнаш каст-каста зарисовкаш, очеркаш, репортажаш хул «Ленина байракха» оагІонаш тІа.

Бакъда, дар, хьадаьр дІахьокхарах далац. Газет декхарийла да бехктокхаме декхараш кхоачашдеш боахкача къахьегамхошта аттагІа дола наькъаш дІахьокха, резерваш, кхоачамаш гучадоахаргдола оагІонаш дІайовзийта. Уж хьехамаш дикагІа дулургда опытни кулгалхошка, специалисташка. Цудухьа оаха укх тІехьарча хана парца бувзам лоаттабу, газета балха юкъеува. Цар кІоаргга чулоацам бола материалаш язъю газета тІа.

Дикка моттиг дІалоац газета оагІонаш тІа КПСС ЦК сентябрьски Пленума, парте XXIII съезда решенеш кхоачашъяра юхьанцарча партийни организацеша беш бола болх дІабовзийташ йолча материалаша а.

«Кердача методех болх бе тхо доладалехьа, дІадхача шера хьалхарча ах шерарен, цу методах болх бе доладенначул тІехьагІа шоллагІча ах шерарен тха хьокхамаш вІаши нийслича, ховргда мел лоархІаме а таханарча денара ювзаенна а я сентябрьски Пленума решенеш, — язду «Малгобекнефть» НПУ хьалхарча промысла партбюро секретара нов. Бузуновас «Кердача методех балха хьалхара гІа» яхача шийстатья тІа. — Цу хана хьалхара ах шу, планал совгІа даьккха мехкдаьтта 1411 тонн шоллагІа ах шера даьккхар — 2770 тонн».

ДІахо нов. Бузуновас дувц партийни организацес кердача декхарашца хетта политически, кхетама балха методаш, стиль мишта хийцай.

Иштта чулоацам болаш я районе хьалхле лелаеча № 1 йолча бурув деттача контора партбюро секретара Албогачиев Билана «Оаха хІанз кхоачашду декхараш» яха статья а.

Кхоачамбоацараш а да тха газета балха юкъе. Юкъ-юкъе газета тІа ювл вІалла пайда ца лу, къеча меттаца язъяь материалаш, дукхагІа йолча хана темашта юкъе бувзам бац. КІезига хул газета тІа хьалха латта опыт ювцаш йола заметкаш, корреспонденцеш.

Дукха бац «Ленина байракха» новкъостий а — рабселькораш, активисташ. Бахьан — оаха царца болх кІезига белга, газет кхы а дикагІа хилийтара тхо парцагІа ца далга да.

Уж гІалаташ довзаш а, дІадаха гІерташ а я редакце коллектив. Цу гІулакха новкъостал дІ тхона парте горкомо а.

Тхо тийша да МалгІабика къахьегамхоша Советски Іаьдала юбилей доккхийча къахьегама толамашца деззергхиларах. Цар шоай дош кхоачашдара новкъостал деш, таханарча денаца тІа боахаш хургда тха газет а.

М. ЗАНГИЕВ,
«Ленина байракх» яхача газета редактора заместитель.

ДУКХА БЕЗА БОЛХ

Советски кепайоазон Ди къаьстта чІоагІа дог гІоздоаккхаш да укх шера. ХІанзчул тІехьагІа ялх бутт баьлча советски халкъо а дерригача дунен тІарча прогрессивни адамаша а дега тІа курал а йолаш дездергда Советски Іаьдала 50 шу доала ди. Дерригача дунена иразага никъ боахаш хьадоагІача советски халкъо итогаш ергья турпалерча ах бІаь шера шийна карагІдаьнначун. Цу итогашта юкъе дизза шийдакъ долаш хургда советски кепайоазув, хьалхарча мугІаре хургба цун тІемахойжурналисташ.

Марксизмана - ленинизмана пропаганда еш, коммунизм хьалъяра планаш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагІбоахаш, вай хьалхашкахьа дІахьош болча новкъа духьаленаш еш мел долчунца дира къовсам лоаттабеш, къахьегамхой коммунистически кхетамца кхебеш, тІехьале беркате йолаш мел дар хьаллоацаш дукха балхаш даьд вай «Сердало» газето а.

...ДагалоагІа сона «Сердало» газета тІа сай заметка эггара хьалха араяьнна. 1925-ча шера дар из. Са 16 шу даьннача хана, ГІалгІай хьехархой техникуме дешаш вар со городе Орджоникидзе. Цу шерашка хІанзарчул дуккха низ болашагІа дар дына гІулакхаш, Іаьдалах дукха оагІув озаш а боацаш, хьаврбаьлна хьувзар кулакаш, базархой, юкъ-юкъе гуччахьа шоай «балхаш» деш яр хьужарепаш. ДукхагІа йола заметкаши статьяши критически хилар. МассагІа саг наІарга воагІар цу хана «сона газет техад», — аьле «дов хье». Цхьабакъда, цу довнах кхеравенна соцаш саг-м вацар.

ДІахо аз беча журналистски балха Іалаьмате боккхача лоархІаме хилар 1928-ча шера 4-ча Ерригсоюзни рабселькоровски съезде со вахийтар. Къилбаседа - Кавказски делегаце мога а даь аз пренех къамаьл дир цу съезде эггара хьалхарча «хІанзара политически хьали рабселькорий декхараши» яхача доклада хьакъехьа.

Сай къамаьлаца аз къаьстта белгаллаьккхар гІалгІашкахьа дына гІулакхаш хІанз чІоагІа хилар, цу дешо рабселькорий болх вайцига дукха а халагІа хулийтилга, классови моастагІаша еш йола духьаленаш чІоагІа йолча, гаргалонаш, нахл юкъера йиш-вошал бахьан долаш, «шийсаг» кІал ца витар духьа озабезамаш а деш, газета тІа араьнна материалаш бакъ йоллашехьа а, нонагІча хьале, цхьаккха хІама ца деш юсаш хилар...

Къамаьл даь а ваьнна, трибуна тІара Іовала дагахьа со юхавийрзача са бІарг тІаэттар сайгахьарча оагІорахьа президиуме вагІача Ем. Ярославскена. Со дагайоагІаш вар айса дуккхаза йийша цун атеистически статьяш. Цунах хІама хург ма дий, аьнна, се башха тешаш воацашехьа а, се цу съезде вахийтача ГІалгІайчен журналисташта моллагІа дихьа а цхьа совгІат дахьа сов чІоагІа ловш хиларо алийтар сога:

— ХІаьта Іа, Емельян Михайлович, письмо яздудалара гІалгІай рабселькорашка, цар дог ураоттаргдолаш...

Сомача шин мекха кІалхара безаме сога вела а къежа, «мегад» оалача кепехьа, корта наькхагахьа ІотІабихьар Емельян Михайловича. Со сай метте Іохайра.

ШоллагІча дийнахьа ІуйрІйнара заседали дІайолаялалехьа, цхьаццахІамаш хойташ хоамаш деча хана, са сай цІи а ца йоаккхаш, «ГІалгІай мехкара делегат» — аьнна, кхайкар сога президиумера. Се мара вай мехкара цига кхы делегат воацилга ховш вола со, хьаккхашта хьалтІавахар. «Ярославскегара каьхат да хьога!». Са дог чІоагІа тохаделар. «ГІалгІайчен рабселькорашка», аьнна керте а яздаь, цхьа оагІув бІарччеи тІехьашкахьара оагІув ахана хьа кхаччалцеи Емельян Михайлович Ярославске шийкулгаца баьцарча шаькъаца яз а яь кІалгІолла шийкулг а яздаь каьхата лист яр из. Аз из каьхат цІа а дена «Сердало» газета редакцега дІаделар. Цу ханне а цун оагІон тІа ара а даьлар.

Цу съезде «Правдан» «Болхлойахархой корреспондент» яхача журналеи балха хьакъехьа отчетни доклад яьча Мария Ильинична Ульяновас а цига къамаьлаш даьча М. И. Калинина, К. Е. Ворошилова, Н. К. Крупскаяс, Е. М. Ярославске, А. В. Луначарске, иштта кхыча дуккханеша а геттара къоагадаь хьахьекхар рабселькораша де дезараш, цар декхараш.

Хьаьнала къахьегаш болча наха а мехка а журналистий бар миссел накъабоалаш кхы цхьаккха болх биййхьогІ, аьнна хеташ, цу балхацара безам совбаьгла цІавера со съездера. ХІанз а хет сона журналистий болх эггара дукхагІа эшача балхех. 1925-ча шера эггара хьалхара заметка араяьннача хана дена, шовзткъа совгІа шера цІаккха а битабац аз газетера болх.

1929-ча шера техникумера дийша воаллашехьа «Сердало» редакце балха вахар со. Редакце болх а беш, 1930-чеи 1931-чеи шерашка ГІалгІай мехка гІоллара ТАСС корреспондент а хилар. «Сердало» газете беча балхах гІойле яьлар сона говзаме йоазош де Іомавалара а.

Къахьегамхошта накъадаргдар лохаш а царга из дІахьувкхаш а ба советски журналисташ. Халкъа духьа, из сихагІа доккхача празах кхедар духьа беш ба цар бу хален сийлахьен болх. Цудухьа беза сона из болх кхы мел долча балхел дукхагІа.

Хь. ОСМИЕВ.

Ка яйла шун

«Сердало» газетаца дувзаденна да деррига гІалгІай литература дегІадар. Советски Іаьдала хьалхарча шерашка газет арадувла доладелча денз цу тІа шоай произведенеш а йоахаш шоай говзал дегІайоалаеш хьабаьхкаб гІалгІай беррига писателаш. Аьлча тоъаргда, гІалгІай къьнагІа болча писателий Мальсагов Зоврбика, Беков Темботa, Муталиев Хьаж - Бикара, Базоркин Идриса, Яндиев Джамалдина, Осмиев Хьамзата, Озиев Салмана, тІехьагІа кхийнача писателий а поэтий а Чахкиев СаІида, Боков Ахьмада художественни йоазонаш дара профессиональни говзал хьахулга а, дегІайоагІилга а «Сердалоца» дувзаденна хиларах.

Цунца хоадам баь вала йиш йолаш дац, ше арадувла доладелча денз таханарча деношка кхаччалца газето кхоачашдаь декхараш. Цо хадданза пропаганда яьй къахьегамхошта юкъе парте идеяшта, парте мехка хьалхашка увттадеш дола доккхий декхараш кхоачашдара къахьегамхой хьинаре оарцагІбоах. Иштта лоархІам болаш хинна газето кхоачамбоацарашта, тІехьадисарашта духьал лоаттабу къовсам, къахьегамхой кердачоа, сийрдачоа тІахьехар.

Тахан, вай мехка кепайоазон Ди белгалдоаккхача дийнахьа, газет дешаш бараша даггара ловца боаккх шоай дукха дезача газета, царна лов газета коллектива дІахо йодача хана кхы а доккхагІа толамаш дахар. Доккхий декхараш да газета хьалхашка латтараш. Царех керттердар да коммунизма материально - технически база хьалъеш долча советски адамашта газетах тешаме гІонча хулга. Тхогара, гІалгІай литераторашкара доагІача даькъа, тхо массаза а тхоай «Сердалонца» цхьана хургда уж декхараш кхоачашдара цо лоаттабеча къовсаме.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

ДЕШАРИЙ БЕЗАМ СОВБОАХАШ

«Сердало» газет яздеши из дешаши я со. БелгалдаЬккха доагІа шерра-шера газет тоалуш хилар. Къаьстта сакъердаме хул газета тІа араювла литературни оагІув. Боккхача безамца еш аз писателаша язъяь керда стихаши, дувцараши, очеркаши.

Сона лов газета оагІон тІа каст - каста юмористически, моральни темах йола корреспонденцеш араювлар. Вай искусствах дукхагІа яздар, районашка болх беш йолча интеллигенцех йола материалаш араювлар лов сона. Аз даькъала дувц шо, газета болхлой, таханарча дезача цІейца!

М. ПУГОЕВА,
КПСС Наьсарен райкома ихалнаха юкъе беча балха отдела заведующи.

ТХА ШТАТЕ ВОАЦА...

ХІара денна тха редакцига почте итташ письмош хул. Цу письмой чулоацамга хьежача холу бетталу республика вахара ПХА. ТІехь-тІехьагІа дукхагІа хул уж, лакх а ду, тайп-тайпара а хул цар чулоацамий яздара формеи. Газета низ ше дешарашцарча бувзамах боалл. Цудухьа царгара дукхагІа хоамаш ме хул, дог гІоздоал газетчикий.

Редакцега кхаьчача письмо тІара йоазув бІарга малайнге а, из хьана яздаьд ховш бола автораш кІезига бац тха. Уж ба тхога хаддаза яздеш бола тха штате боаца корреспонденташ — болхлой, колхозхой, лораш, инженераш, хьехархой, партийни болхлой...

Тхога хоам кхаьчар Грозненски химически комбината коллектив планированеи экономически стимулированеи кердача системе болх бе ялара кийчо еш я аьнна: Йоккхача коллектива производственни вахарера из лоархІаме событи ца зувш ца йитара оаха лаьрхІар газета оагІонашта массехк корреспонденци яла. Телефон тох комбинате къахьегаш волча болхлой корреспондентага Костоев Бесланага. Хьинар долча, хІама довзара тІера волча рабкора чІоагтІа, ха а ца а кхо ца беш, гулъю факташ. Шийна бІаргадайнари хезари вІаши дуст, болхлошца, инженерашца, мастерашца, партийни профсоюзни болхлошца къамаьл ду.

Дукха ха ялалехьа хьаккоач дика язъяь корреспонденци. АргІанарча номераш тІа араьоал кІоарга чулоацам бола материалаш.

Коммунист Костоев Беслан газета тІа яздеш вола дукха ха я. Ше Грозненски мехкдаьтта институтa студент волча хана язйир цо «Практико новкъостал дир» яха шийзаметка. Кепа теха арадоалача газета тІа эггара хьалха араяьннача цу заметко, хьалхара бІаргадайначa шийкъамаьло ма чІоагІа гІадвигар Беслан.

Цу хана денз бархІ шу даьннад. Цул тІехьагІа рабкора язъяьй итташ корреспонденцеш, зарисовкаш, заметкаш. Коллектива производственни общественни вахара, болхлоша доаха къахьегама толамаш, плани социалистически декхараши кхоачашдара тІехьа цар лоаттабеча къовсаме эшаю халонаш, Советски Іаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара коллектива карагІдувлараш хьахьокхаш материалаш тайп-тайпарча темаех язъяь уж кІоарга чулоацам болаши дог доагІача формах язъяьи я.

Тха штате воацача корреспондента Костоев Беслана оамала юкъе белгтала хІама да ше язъяь арайоалача материала дувцар шеко йоацаш бакъдар хилара тІакхер. Нагахьа санна, цо критически корреспонденци яйойла, из цхьа лер йоацаш йойтаргьяц хьинар долча рабкоро. Цу тІа дувцача кхоачамбоацарех доагІар ца дича соцаргвац из. Нагахьа санна цеха, установка коллективо дІалоладаьча цхьан дикача гІулакхах, цхьан дикача сагах яздойя, тІаккха из хІама махулла дукхагІа болча наха дІаловзийта гІерт.

Дукха беза Беслана газета болх, из чІоагІа вувзавенна ва редакцена. Цо хаддаза лакхъю шийяздара говзал. Цун истола тІа хургла шоай язде Іомалуча журналисташта говзал хьехаш дола тайп-тайпара пособеш.

10—15 газети журнали ийду Беслана. Ше санна яздеш болча новкъостий говзал Іомаяра доккха новкъостал ду цар. Рабкора Беслана къоаламна белгайоах цар тІа къаьстта йола моттигаш.

Кердачун, толашагІдолчун зІыргаш лахар, уж дІахо дегІадоаладара эша кІийле шеръяр, кхоачамбоарашца коммунистически принципиальность йолаш къовсам лоаттабар, уж чехкагІа дІадоахаргдола наькъаш гойтар, хІаьта керттердар — коммунизм хьалъяра сийлен декхар кхоачашдар къахьегамхой оарцагІбахар да инженер хиларал совгІа рабкорах Костоев Бесланах доахка дика гІулакхаш.

М. АУШЕВ.

ЮБИЛЕЙНИ ШЕРА АРАДАРГДОЛА КНИЖКАШ

Дунен тІа эггара дукхагІа книжкаш дешараш советски нах ба. Шера 76 эзар тайпара книжкаши брошюраши арадоал вайцига. Коммунистически партеи Советски правительстваси даиман йоакхо ю дикача книжкашца советски нах Іалашбара, идеологически балха, халкъа образоване, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара лоархІамерча декхарашта маэшара издательски гІулакх тоадара.

Доккхий а сийлахьа декхараш да укх юбилейни шера, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дузача шера книжни издательствана хьалхашка латтараш. Шийга гІолла арадувла книжкаш кердача сага идейни кхетам балара лард йолга, из боккхача лоархІамера политически гІулакх долга а кхетадеш я издательства коллектив. Парте а халкъо а дІедех арадувла дерригa книжкаш идейни а, художественни а, Іилман-теоретически а боарам лакха болаш хулийтилга. Книжни издательства хІара болхлочо дукхагІа шийтеркам тІаухийтар из оагІув я.

1966-ча шера производственни план массе хьокхамашта а тІехкхоачашйир издательства коллективо. Соахка шоллагІча квартале болх тІехдика барах шийна бетта доагІача алапех нийсса ах алаш боарам болаш премеш ийцар издательства хІара болхлочо. Школашка эша учебникаш ханнахьа а дика а арадахарах совгІаташца белгалбаьхар издательства болхлой Аушева Фаризетта, Дадуев Або, Ужахова Хадижат.

Форма къамий а йолаш, чулоацам социалистически а болаш йола культура дегІайоалаяра хьакъехьа партеи правительстваи еш йола йоакхо къаьгга дика хьахьокх вай республика издательски гІулакх дегІадара боарамо. Гой ераш да из гойташ дола масалаш: нагахьа санна 1957-ча шера издательства план 75 тайпарча книжкайи брошюрайи 460 печатни лист араяккха езаш хиннаяле, 1967-ча шера арадоахаргдолча книжкай цІераш 186 я, хІаьта цар юкъара объем 907 печатни лист я. Цу вай хьайнача итт шера шоза алсамдаьнца Іийналац издательства арадоаха книжкаш.

Издательстве вІашагІа а ella, хІаране шийшийболх беш кхоъ редакци я: общественно - политически, художественни, учебно-методически литературай.

Къаьстта доккхий декхараш латт тха издателашта хьалхашка укх юбилейни шера — тайп-тайпара дукха литература да плана юкъедоагІаш. Оаха арабаккха кийчбеш ба «Нохч-ГІалгІайче 50 шера» яха коллективни болх. Цу тІа дувц республике промышленность, юрта боахам, культура, дешара гІулакх дегІадоаладара даькъе Советски Іаьдал латтача шераш ка хинна Іалаьмате доккхий хувпа маш. Арадаргда Іилмай кандидатий книжкаш: нов. Абазатова — «Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша Советски Іаьдал бахьанце лоаттабаь къовсам», нов. Филькина «Къовсамеи къахьегамен сийлахьа никъ», нов. Колосова — «Нохч-ГІалгІайче Сийлахь-боккхача Октябрал хьалхха».

Организационно - партийни идеологически литература даькъе массехк брошюра я араяккха кийчъеш. Къаьстта теркам тІаозаш да «Кердача хьисапе бе болх» яха Шейкинеи Осипенкои статьяй сборник. Цу книжка тІа «Красный молот» яхача завода парткома секретара нов. А. М. Шейкина, парте Заводской райкома секретара нов. Н. Ф. Осипенко, кхычар дувц планированеи материальни стимулированеи кердача системага довларах хьалхара хьахинараш, цунах хетта экономика тоалар, болхлойи инженерий инициатива совйоалаш хилар.

Къаьстта чІоагІа хьалйинза я художественни литература раздел. Укх деношка арайоал поэтий Н. Музаева, Хь. Осмиева, В. Матвеева кердача произведеней сборникаш, капа теха араяьннай А. Хамидова «Бож-Іаьла» яха пьесай сборник. Иштта укх юбилейни шера арадаха кийчдеш да Хь. Муталиева, А. Ведзижева, А. Бокова, Д. Яндиева, С. Чахкиева, М. Мамакаева, Х. Эдилова, А. Мальсагова, Х. Ошаева, С. Курумовой, М. Мусаева, У. Гойсултанова, иштта кхы дуккханей а книжкаш.

Журналистий группо арахец «Даьй никъ — турпалий никъ» яхаш цІи а йолаш доккха книжка. Граждански тІема а Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тІема а шерашка шоай са а дегІ а кхо ца деш Советски Іаьдал бахьан долаш къийсача турпалех да из книжка. Вай Даьхенна эггара халагІа ха тІаэттача хана вай мехкахошта карагІдаьннача турпала гІулакхех дагадоагІараш, очеркаш, дувцараш дахад цу книжкана юкъе.

Грознерча Къаьнарча промыслашкарча болхлойи специалистийи къахьегама Іулакхаш дувцача очеркий книжка яздаьд журналиста Г. А. Ершова.

«БІаь цІера ди» — иштта цІи тиллай 1918-ча шера городе Грозне хинна турпала денош дувцаш йолча шийповестах писателa М. Лукина. ХьалхагІа дІаихача шерашка а укх шера а издательствас арадоах язде болалуш боагІача къонача авторий произведеней къаьстта книжкаш. Масала, цу серех укх шера араяха кийчъеш я талант йолаш болча къонача авторий стихайи поэмийи сборникаш А. Сулейманова, А. Мякиева, М. Албогачиева, Х. Сатуева, Ш. Арсанукаева, М. Дикаева, И. Минтяка, Д. Албакова, иштта кхыбарий.

Берашта лаьрхІа нохчийи гІалгІайи меттала арадоал укх тайпара книжкаш Воскресенская — «ВІашагІкхетар», Зязиков Бахьауддин — «Турпала вахарцара ийс ди», Гайсултанов Іумар — «Массанена а хьежалба малх», иштта кхыдараш. П. Макрушенко «Ильичах дола дувцараш» яхача книжкана нохчий меттала геттара дика перевод яьй нов. Чапанова.

Тхона хетаргахьа книжкаш дешараша чІоагтІа безам тІа а бодаш дешаргда Барон Кииларова «Нохч-ГІалгІайчен дукха ха йола нах» яхеи И. Ахриева «Вайнаьха цІераш мичара хьаяьннай» яхеи книжкаш.

Иштта да лоацца аьлча, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяха кийча луш, издательства коллективо арадаха лерхІа эггара лоархІамегІара книжкаш.

З. МУТАЛИБОВ.
Нохч-ГІалгІай книжни издательства директор.

ТХА СОВГІАТ

Дикача къахьегама толамашца накъаера Цхьоалаг Іча мал Грозненски кога гІирс беча фабрика коллектив. Биъ бетта план 18-ча апреле кхоачашъяьй. Планах лаьрхІачул совгІа арахийца продукци 140 эзар сома маьха я. Биъ эзар пар кога гІирс хьабаьб кхоьча материалехи бедалахи. Укх шера производства юкъе а йихьа арахеца болабаьб кердача 4 моделах бола кога гІирс. Цунна лакха оценка а еннай. Духхьала пачхьалкхен на кходаь ахча 61 эзар сом да.

Уж лакха къахьегама толамаш доахача хьалхара моттиг яьккхай А. Кочияна кулгалдеча цеха коллективо. Цунна хьожаьй фабрика карара кара тела Ше байракх. Иштта дика къахьегаш я С. Мурдалови В. Агабекьяни керте латтача цехий коллективаш а.

В. САМКОВА,
тха штате йоаца корр.

ХИЛЧА БАКЪАХЬА ДА

Массехк шу мара дац «Сердало» газет деша со Іомавенна. ХІанз гІалгІай меттала деша а язде а ховсона. Дукха промышленни темах материалаш араювл газета тІа. Вай республика промышленноста нийса анализ ю цар. Цхьабакъда, республика тоаярахи хозъярахи кІезига дувц газето. КІезига хул газета тІа кхоачамбоацараш дувца материалаш. ТІехьадисача гІулакхашца къовсам лоаттабу материалаш дукха хилар дезар сона. Иштта белгаллаккха безам ба са вай республика культурни вахарах лаьца газето кІезига дувцилга, гІалгІайче исторех йола материалаш кІезига хилар.

Сона лов укх юбилейни шера вай республика къахьегамхоша доахача толамех дукхагІа язде газета болхлошта карагІдалар.

Ш. ЕВЛОЕВ,
архитектор.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ. 4 май, 1967 шу.

БІАЬСТЕН, КЪАХЬЕГАМА, МАШАРА ЦІЕЙ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча агIо тIа).

аьшка бесара ракеташ. Царна юххе — матросски форменкаш юхаши бескозыркаш тохкаши йола расчеташ. Уж ба ракетчикаш-моряккаш. Шоай бирса гера деттаргла форлийн океанийн кIоаргаленашка тIема наькъаца, болхача, хи кIал гIолла лелача атомни лодкаш тIара.

Майдан тIа йоал стратегически гIулакхашта лаьрхIа ракеташ.

Дуккха лагIаш дола... Континенташта юкъера... духтIабовла гIерташ дувц трибунаш тIа тIема техника паргIаттен теппшамен эксплуатаци елга Iалашдеш йолча къаьстта шоай тайпарча установкаш тIа дада цар доккхий дегIамаш бIаргалайча. Цу тайпарча ракеташта деш дола деррига гIулакхаш автоматизаци яь да. Уж кховса йиш я шахтин а иштта кхыча а стартгашкара.

Глобальни! — юха а сий деш чакхдоал трибунашка гIолла ТIема парад кхоачалуш йоагIа IалаьмаТе йоккхий ракеташ. Цар доккхий дегIамаш — чIоагIача платформай болата фермаш тIа. Космически кемаш, Лаьтан искусственни спутникаш, автоматически станцеш космосе ухийташ йола ракеташ-носителаш моргаш я уж. Цу тайпарча классерча ракета гаьна ахар боарам боацаш да, ядерни боеголовкай низ — бувца на хеза тайпа. Цар низ кхоачаргба моастагIчун объектана моллагIча агIорахьара а хIама тоха, практически зедулургдолаш яц уж цуина духьаларча фецарча оборона средствашка.

ВIашагIтеха оркестр торжественно тIехъяьнна чакхйоал. ХIаьта цу ханна воински колоннаш дIалестача московски улицашка салташтен эпсараштен гобу наха, цIейна даькъала бувц уж. Массанахьа а йоккхийча топашта, танкашта, ракеташта хьалхашка, тIемахой бе — бIаьстен зизай букеташ. Москвичаша цIенача дег тIара тел уж вай социалистически Даймохк лорабеш латтача, шин мохк лорабе, деррига лаьттан тIара машар лорабе аьнна халкъо хьакхелла советски тIема техника низ дог тешадеш хIанзза хьахьекхача турпалашта.

...Эзараш малхаш хьакхийттача санна хет Щеча майдане. Мая тайп-тайпара дола зизаш лекзалоладелар цу тIа. Столица къахьегамхой демонстраци йоагIилга хьахойташ Щеча майдан тIа бовл физкультурникаш.

Мехка къонал! Хьа кхоане бахьан вурийтталагIча шера Октябре капиталаца хьдла бола тIом бе гIайттар даьйи даь-даьйи... Хьа ираз дола тахане, вай Даьхен къонал бахьаи!

Укхаза, Щеча майдане, советски шоллагIча Первомае, 1919 шера Владимир Ильич Ленина йоахар: «ХIанзалца фаьлга тIа санна дийцад вай бераштa бIаргагургдар, хIанз новкъостий, шоана къаьга гу вай яь социалистически общества здании утопи йоацилга. Кхы а чIоагIагIа тIагIертта хьалъергьа из здани вай бераша».

Кхоана хургдар довзаш аьнна ленински дешаш эзарза бакъдир Советий мехка къонало ший дIайхача гIулакхашца, къонахчал долча хIамашца.

Гой, В. И. Ленина Мавзалейна юххе гIолла тIехъяьнна йода из, тай техача санна, нийса гIа боахаш, цIе байракхаш лакха лаьца. «Москва майская» яхача илле йиш екош. Улув гIолла йоагIа эггара дега дезз долчох, советски кагийнахи мехкарийи ше бахьан бахаш долча, шоашта хопр, низ, талант дIалуш долча, шийна тIехьа болхаш долча керттерчох дувцача хозача пацношца кийчъяь автомашинаш.

«Революце шовзткъеи итталагIа шу да», аьнна деш вай керте йоагIача автомобила тIа. «Даькъала хилба дакман бахаш бола марксистско-ленински хьехам»! «Масса а мехкара пролетареш, вIашагIкхетах»! «Тхо хьоца да Вьетнам»! «Карлови Варашка хиникача конференце коммунистически болхлойи партеша яь заявлени могаю вай!» «ПохаргIйоаца цхьоагIо»!

«Сийле хийла Советски Iилма!» «Парте решенеш кхоачашъеш я!»... Панно тIа я «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически револоюце 50 шу дизара кийчо ярах» КПСС ЦК бахь соцам тIабола «Правда» хьалхара агIо. Циггача доккхача алапашца яздаь да: «ГIулакхаца жоп дургда!» тIехьа тIайоагIача машина тIа юха а яздаь да: «Юбилейни шера — ударни къахьегам!»

ЯIа доахаш шерра даьржа доагIа дийна тайп-тайпара бос бола зизаш. Докхаш буденновций йиш а йолаш майдан тIа бовл спортсменаш — говра баьреш. «Динамон» ДОСААФ-ен сигала бос бола колоннаш хувц эггара къонахболча физкультурникий — дешархой IажагIен розовни бос болча костюмашa. IалаьмаТе чIоагIа тайжаи хозен хьахьокх шоай искусство спорта хургболча мастераша, чемпионаша, рекордсменаша. ХIаьта уж, Советски спорта доккхал ма дий, мехка, Европе, дунен Олимпийски ловзарашка хьалхара моттигаш лоацаш тахан котбаьннараш а укхаза ба.

Гаьннара хоз октябрьски дуIай ди детташ ду таташ санна чIоагIа ека «Вихри враждебные веют над нами»... яхача илле хьалхара аккордаш. Дуккхача динамикашца чIоагIа айль екача ашаро хьалъюз Исторически музеягара денз Лобни тIаьга кхаччалца, ГУМ-а зданегара денз Кремла къаьнарча пенашка кхаччалца йола майдане. Шовзткъе итт шу тIехъяшкахьа юхахьажал, новкъостий, хIанa трибунашка латта доазол дехьара даькха хьаьший! ЛадугIал Октябро боахача гIага! Майдана юкъе ба «1917—1918 шераш» яхача понтомимана юкъе дакъа лоацаш хинна матросий бушлаташ, даба йоацаш куйнаш, дунен хьалхарча тIема окопни шинелаш тIаювха нах. Хетаргахьа вайна уж бовз шовзткъе итт шу хьалха къаьнара дуне дохаде хьалда хIaча тоха большевикий ленински парте, дергвоацача Ильича тIем тIа бига революце бIухой. ХIаа, боккхагIболча новкъостащца коммунисташца, набахтенашкен пачхаьа ссылкашкен гIолла чакхбаьннача ленински гварде бIухошца цхьана революци йир кагирхоша а. Топ бе а йоаллаш эттар уж Дворцови майданен Пресне улицашкен, эггара хьалха хьахиникача комсомольски райкомий цIараш тIа цар яздора: «Берригаш а фронте бахаб...» иштта граждански тIема тIа ухар комсомольцаш. Октябро хьадаьхараш цуй фронташка лорадеш вар шин бIаь эзар комсомолец. ХIаьта кIезига ха яьнначул тIехьагIа цIеча полка командир хиннача 16 шу мара далацза волча писателa Аркадий Гайдара арг-да: «Из дадар са биографи цхьа моллагIаяр санна на хиннанга, из дар ха моллагIа яр ца хиннилга...».

Кхы цIаькха а советски кагирхой денал миштал тохкаш IалаьмаТе доккха хIама кийчдир историе. Шовзткъе цхьоалагIа шу. ЛадугIалаш: «Идет война народная, священная война...».

Майдан тIа йоал каскаши плащ-палаткаши ювхача спортсмений группа. «Оаха лорайир Даьхе» яха цар выступленеш чакхйоал вай сийлахь-йоккхача Коталон символ — тури бе доалла бери дола бIухо хьахьоккхарца. Укхаза ГУМ-а оагIонгахьара гучабоал шоай костюмаша тIема обмундировани дагайохийташ бола бIаьш физкультурникаш. Царех хIаране белаш тIа хоаль йиIиг е кIаьнк на, бе доахкаш зизаш а долаш. Мовзолейна гарга кхоач уж, гIаддахий тIадовл бераш Центральни трибунана, партеи правительстваи кулгалхошта зизай курсаш ялар духьа.

ЧIоагIа доккхал деш дола хIама дега чу дус къаьгга а дог ураоттадеш а гIабоккхаш чакхбаьннача кагирхоех. Майдан тIа екаш я «Интернационала» — коммунистий гимна, дерригача адамий сийрда кхоане бахьан къовсам лоаттаберий гимна лергйоаца йиш.

* * *

Нийсса тIа боаккхаш, нийссача мугIаре этта дунен городий улицашкен майдашкен арайоал хIара Май дездеча хана дерригача дунен болхлой класс. ЧIоагIа ба по боаха гIа. бIубенна дуев цо ког. Къахьегама нах ба болхаш, шоай цхьоагIо, шоай вошал, деррига дунен болхлой класса дунен халкъашта юкъера барт- цхьоагIо хьа а гойташ.

Щеча майдан тIа йоал къахьегама Москва. Цун байракхаш кIезига эргаш я хIанзза трибунашта хьалхашка гIолла чакхъяьннача тIема байракхел. Цар тIа санна саьнга йоахкаш орденаши цIеча бархата тIа доаллаш Ленина сурти да цар тIа а.

Турпала город Москва вай берригача мехка аьттехьарча фланге латташ я. Укхазара дIахезар дерригача дуненна вай халкъо цхьа барт болаш мога а яь чакхйоахаш йола Советски Союза Коммунистически парте XXIII съезда решенеш. Цу хана денз шу даьннал, вайна таххане а гу советски наьха беркатерча гIулакхий гIадвугаш йола результаташ. ЦхьоалагIча май дийнахьа москвичаша, дерригача халкъо рапорт делар тешшаме шедIакхублача коммунистий ленински партега пятилетка шоллагIча шера, — вай советски паччахьалкхен юбилейни шера къахьегаш лаьхача кердача йоккхача коталонех.

...Мавзолейна юххе гIолла тIехйоал Владимир Ильича цIерагIа йолча завода къахьегамхой колонна. Ленин ваьча дийнахь, 22 апреле, мехка эггара хьалха «Знак качества» яха керда цIи еннай цу заводо арахецача электродвигателий кердача серена Паччахьалкхен аттестационни комиссе. ХIара дийнахьа «ЗВИ» яха марка тIайола продукци дунен шовзткъе ялхайтта мехка дIайохьийт. Дукха ха йоацаш завода тIадолхача наькъашкара Новороссийске дIалхийтар электродвигателаш тIайола бархI вагон. Цигара пз Московски завода продукци дIахьоргьа вьетнамски города Хайфонага кхаччалца. Иштта ильичевцаша кхоачашду демократически Вьетнама американски агрессораш тIаххувдаш йола шоай кортамукъал денал долаш лораеча вежараштa хьалхашкара шоай интернациональни декхар.

Къонахчал долаш я революционни традицеш лелаеча, дерригача дунен болхлой класса интернациональни доттагIала тешаме болча ильичевций колоннаш. Из доттагIал хоттаденнал шовзткъе итт шу хьалха Москван баррикадашка, Советски Iаьдал бахьанерча тIемашка. Дукха ха йоацаш «Польское обозрение» яхача журнало «Москвера революционни тIемаш» яхача статья тIа хьахайтар 1917 шера ноябре «Москве шоай заводашца цхьана баха хинна дукха варшавски болхлой хина хилар». Цу заводех цаI хинна хиннай хIанзарча Крымски тIаьна юххе. БIаь цIеча гварде польски салтечо лерадеш хиннад из тIий. Полякаша, массехк эпсарий отрядашкара герз хьа а даькка, цул тIехьагIа Михельсона завода (хIанзарча Владимир Ильича цIерагIча) цIегвардейцашца цхьана Крымски майда хьалаьцаяр»...

Заводе къахьегаш кIезига бац Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIема доакъашхой. Цар герз бе а делла вай польски доттагIашта новкъостал даьд къизача фашистски Iазапах мукъабала. Долче, мадарра аьлча, денгараденга чIоагIлуш йоагIа дунен халкъашта юкъерча болхлой класса бартйиш, дунен тIа машар лоаттабанза ца Iе лаьрхIа цуи уйла.

Майда тIа шерш цIи хезача Лихачева цIерагIча автозавода байракхаш.

Лихачева цIерагIча заводо яхь лоаттаю ленинградски турбинаш ерашца. ХIаьта хIанз Москве, Щеча майда тIа гIолла къахьегама рапорт а долаш зиловций къахьегама колоннаш йолхаш латтача хана, Ленинграде Дворцови майда тIа гIолла болхаш латт турбинаш ераш. Цар а Даьхенна рапорт тел цу яхьа юкъе шоаш котбалара хьакъехьа.

Юбилейни шера хьалхарча квартале ленинградцаш котбаьлар. Цар технико-экономически балха хьокхамаш московски автомобилашъерийчул кIезиг дукха тIех да. Фу дергла хIаьта? Цудухьа я из-м яхь а. Зиловцаш денале ба. Цар колонна ер йоазув тIадола плакат а ийца йода: «Автозаводнаш, карагIдийннараш лох а ца деш, Ленина города турбинац, ерел хьалхадовргда вай!».

Хетаргахьа хIанз Ленинградерча Дворцови майда тIарча турбинаш ерашта цу плакато яхар. фуннагIа-моллагIа даь а котбаланза ца Iе лаьрхIа зиловцаш хилар ца ховш хила а йиш я. ХIанза-м шоллагIа квартал а ма йий йолаенна. ХIаьта воай сийлахь-доккха цIей хулча дийнахьа — Советски Iаьдала 50-гIа шу дузаш вайна ховрг-м ма дий къахьегама «дов деш» цу шин предприятех-вамцелах котьяьннар малагIа я.

Иха баргбий - хьогI аллал дукха ба цIей дездеш уха Москвера къахьегамхой. Дог гIоза я цIей дездеча кепе кийчбеннача наьха йовхьамаш. ХIаьта а москвербараш, шоаш боаха гIа цхьа кIезига даьгI а бийя, цIенхаштагIа хул летчика - космонавта Владимир Михайлович Комарова чил Кремлевски пен чу оттаяьча моттиге гIолла тIехбувлача хана. Кузнецаша - автозаводхоша даим хургйолаш Советски Iаьдала шовзткъеи итт шу дизара цIерагIча шоай бригадана дIалаьрхIай цу Турпала цIи. Летчика - патриота карагIдаьннар массе а хана дагакхоабаргда советски наха.

Вай Даьхен столица — из хьалха латтача Iилма, культура юкъмоттиг я. Щеча майда трибунашкара бокхача безамца моаршал хетт вай боккъала а башхача Iилмахошка, вай хьаькъаларча творчески интеллигенцега. Демонстрантий мугIараштa юкъе ба дунен тIа эггара хьалха латтача Iилма викалаш. Уж ба-кх балха сага къахьегам аттача боахараш, уж ба-кх кIаьдбалар доацаш леха а лехаш, советски обществага хьалха латташ мелдар ка маьрша дIателарaш, вай мохк прогресса новкъа кхувлараш.

Москвичий цхьоалагIча маерча коронная куцо къаьга хьахьувкхар дунен халкъашта юкъерча бартцхьоагIон а чулоацама а дух. Советски наха гойт вай партеи советски правительстваи арахьарча политикана халкъий машарен кхерамзлени политикана чIоагIа шоаш раьза болга. Цар IалаьмаТе чIоагIа раьза а хинна, цхьоагIа тIанийцал Европейски коммунистически болхлойи партей конференце Европерча кхерамзлен хьакъехьара исторически документаш.

Кремлевски пена юхерча трибунашка — дуккха а Европа, Азе, Африка, Латински Америка, Австрале мехкашкара баькха доазол дехьара хьаьший ба. Царна юкъе ба болхлой, коммунистически, социалистически, болхлой партей викалаш, машар бахьанера къовсамхой. Паралахи демонстрацехи шоашта хетаденнараш «Правда» корреспонденташка шоаш дувцаш, цар массане а цхьоагIа белгалаьхар ЦхьоалагIча маера цIей деддар партеи халкъеи хадаргдоаца барт - йиш хилар долга а, хIаьта иштта советски нах дунен дерригача мехкий къахьегамхошца вошала бартйиш йолаш долга а.

Кхо сахьат гаргга ха яьлар Щеча майда тIара ЦхьоалагIча мая демонстраци на халащ. Цо боккхача низаца дIахьекхар социалистически паччахьалкхенна сийлахьа белгаларча шера советски саго сен уйла ю а из сенга кхувш ва а Москвербараш цIей деллеш арабаьнна лелар чакхдаьлар ленински парти тIакхувча сийлахьдоккхача гIулакхашта, дерригача дунен къахьегамхошца интернациональни доттагIал хилара, Сийлахьбоккхача Октябра 50-гIа шу дизара толамашца накъабаха кийча хиларга белгалонца.

Н. ДЕНИСОВ,
Ю. КОГИНОВ,
В. ЧАЧИН.

2-ча мае арадаьннача «Правда» тIара.

СУРТА ТIА: парадера ракетни тех ника.
Н. Грановске сурт.

ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ЙОАКХО ЕШ

Болхлой, инженерий, техникий, гIулакхерча наькха къахьегама хьалаш аттача iахара а цар квалификацеши культурни боарами дIахо лакхбара торонаш шерьяра а хIаьта иштта къахьегам пайданагIа болча тайпара вIаштIехьбаккхаран дIахо къахьегама овсарле а общественни производства эффективность а лакхъяран КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о соцам баьб «Предприятей, учрежденей, организацей болхлойн гIулакхера нахи шин дийнахьа са а лоIаш пхе дийнахьа болх беча кIирага бахара хьакъехьа».

Цу соцамга хьежжа, «Красный молот» яхача машинаш еча завода администраце, партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша е йоагIаш йола кийчо ю завод 1967 шера 1-ча июле денз шин дийнахьа са а лоIаш пхе дийнахьа болх беча кIирага яккхара.

Заводи цехаши 5 дийнахьа болх беча кIирага яхарца ювзаенна предложенеш кийчъяра, хьагуляра, царга хьажара ерригача завода юкъарен цеховии комиссеш вIашагIъехкай. Хьакхаьчача предложенешка хьежжа а хIаьта иштта завода цехий-производственни участкай, службай балха режими хьалаши теркаллеш а завода администраце, профсоюзни организацела зага а яьнна, цехашкен заводоуправленеи болх беш болча дукхагIча наха цхьан-шин смении балха режим оттае лаьрхIад. сменах беш бола болх 8 сахьата а бергболаш, 2 сменах болх бе йиш йоацача цехашкарча болхлошта 3 смена йолаш балха режим оттаергья хьалхарча шин смене бархI сахьатаи 3-ча смене 6,5 сахьатан болх бергболаш. Цу тайпарча графиках болх беш хургва 800 гаргга саг. БIарччача кIиранна болх беча 350 сага 4 бригадни балха график оттаергья. Юххера а, болат лоаладеча цехе скользящи графиках болх беш болча болхлошта къаьстта ший тайпара режим оттаергья. Цу тайпарча графиках болх беш хургва 90 гаргга саг.

Болхлой салоIаш 2 ди а долаш 5 дийнахьа болх беча кIирага боахилга болх беш йола ха 6 дийнахьа болх беча хана хинна 41 сахьат дизза дусаргдолаш вIаштIехьъяккханза ергьяц. Цу гIулакхо дIалех 3 сменах (3-гIча смене бу болх 6,5 сахьата а болаш) болх беш болча болхлоша 1967 шера шоллагIча ах шера шоай ца тоъа балха сахьаташ юхаметтаоттадеш кхы а 8 дийнахьа болх белга.

Болх бе безаш дола сов денош болхлошта салаIара аьттув болашагIа дола хьалаш хилийтар теркал а деш хержад. Масала, 6-гIа ноябри 4-гIа декабри (дезача деношта хьалхара денош) балха денош да. хIаьта 4-гIа ноябри 2-гIа декабри салоIа денош хила дезаш дар. Заводо кхыча тайпара хилийта лаьрхIад уж, нешта аьлча 6-гIа ноябри 4-гIа декабри салоIа денош а хургдолаш, 4-гIа ноябри 2-гIа декабри балха денош а хургдолаш.

Къаьстта уйла тIаяхийтай 16 а 18 а шу даланза болча кагирхой балха режима. Предприятешта организацешта ши ди мукъа а долаш 5 дийнахьа болх беча кIирага йоалаш хиларца дувзаденна 18 шерага кхаччалца ха йолаш болча кагирхой балха ди а цунга хьежжа дIаьхле деза кIиранна 5 балха дийнахьа кIиранна доагIача балха сахьатий боараме (24—36) цар болх бергболаш. Цунца дувзаденна балха ди укх боараме хургдолаш дIаьхле лаьрхIад заводо: 16 шерага кхаччалца ха йолаш болча кагирхошта — 4 сахьатан 40 минутан, 18 шерага кхаччалца ха йолаш болча кагирхошта — 7 сахьата.

Мукъа ши ди а долаш завод 5 дийнахьа болх беча кIирага яккхаро производство кийчъелгеи оборудованена ремонт елгеи вIаштIехьдаккхара дика аьттув бола хьалаш хулийт. дIайода энергига юкъ-юкъе кIезигье торо ду.

ХIанзарча, кIирандийнахьа 1 ди мукъа а долаш болх беча графиках завода торонаш кIезигагIа яр 24 сахьатал совгIа соцаяь лоаттае езаш йолча оборудованена ремонт яра. Уж тайпа ремонташ дукхагIа йолча хана дезача деношка нийсйора — 1—2-ча мае а 7—8 ноябре а. КIиранна 2 ди мукъа хиларо торонаш дикагIа хулийт оборудованега хьажа а цунна ремонт е а. кIезигьергья планах йоаца ремонт е езаш хилар бахьан долаш из соцаяь лоаттаю ха.

Оборудовани дикача хьала тIа лоаттаяро новкъостал дергла болхлойстаночникий къахьегама овсарле лакхъе, хIаьта иштта текущи ремонт ярга дIалодар кIезиг а дергла.

ХьалхагIе а даьча лоархIамех, завод мукъа ши ди а долаш 5 дийнахьа болх беча кIирага яккхаро йиш хулийтаргья шу чакхдалалехьа 12 эзар сомал кIезигагIа йоацаш энергоресурсаш кхое, цу даькъе: Iалама газ — 150 эзар кубически метр, технически хий — 22 эзар кубически метр, электроэнерги — 800 эзар киловатт-сахьат совгIа, кислород 36 эзар кубически метр, Iи — 450 тонн; дезача деношка деш хинна ремонтни балхаш дIададарца дувзаденна 2,2 эзар сом кIезиглургла алапега дода ахча. Продукци дяккхарга дIабода мах а иштта кIезиглургба къахьегама овсарле лакхъялара чотах, керттердар — тоалургда болхлоша салаIара хьалаш, аьттув болашагIа дола хьалаш хургда царна деша а шоай квалификацеш лакхъе а.

Мукъа ши ди а долаш завод 5 дийнахьа болх беча кIиранга яьккхача хана цо беча балха кердача хьалашка тарлургболаш партийни, профсоюзни, комсомольски организацей болх вIаштIехьбаккхара мероприятеш кийчъеш я хIанз завода общественни организацеш администрацеца цхьана.

Кагирхоша Нохч-ГIалгIай, Дагестански, Черсий-Балкхарой, Кънлбасеза-ХIирий республикашка гIолла походаш елга, завода болхлой цхьана Джалка, Шалаже, Грозненски форда районе, кхыча моттигашка салаIа ухилга шерра вIаштIехьдаккха лерхIаш я профсоюза завкоми ВЛКСМ комитети. ЛаьрхIа цу гIулакха эцаш чаьтараши спортивни инвентари я. Чарахьаштен чкъаьрий лувцараштен чкъаьрий доахен аькхе ахен моттигаш кийчъергья. сомий бешамаш кхеяра гIулакх дукхаледаш бола нах цунна дукхагIа юкъеозара балхаш деш да.

Ший болх тоабергба завода культура Щено, путевкаш цIергья цхьаншин дийнахьарча лагере аха, каст-кастагIа увтталергла улиций цIейш, салоIа сайренаш, литературни сайренаш. Культура цIагIа вIашагIйохкаргья культура, унахцIенон, бераштa кхетам балара университеташ, нах дукхагIа юкъеоза лерхI самодеятельни кружокашта.

Общественни порядок дикагIа лораяр духьа халкъа дружине нах дукхагIа юкъеозара болх беш ба.

2 ди мукъа а долаш завод 5 дийнахьа болх беча кIирага яккхарах дола дош дийцад завода цехийи отделийи собранешка, цигарча дукхагIа болча къахьегамхоша могаю завод кердача режимах болх бе яккхара чакхъяха лаьрхIа мероприятеш. Завод балха кердача кIирага яккхаро новкъостал дергла завода производственни гIулакхаш тоадара. Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна тIанийца социалистически декхараш кхоачашделга Iалашдара.

Н. ГОЦКИЙ,
«Красный молот» яхача завода керттера экономист.

ПАЙДЕИ КЪАХЬЕГАМА БЕЗАМ ТIАБАХИЙТАРИ

экономически темех

Соахка планированен материальни стимулированен кердача системага яьннача Советски Союзерча бIаьненшца лоархIам болча предприятешка 1967 шу доладеннача юххье болхлоштен гIулакхерча нахаи дIателашяр хьалхагIа вIалла ца тийнна тайпа премеш. ДIадахача шера цу промышленни предприяте баьча балхах хьахинначоа тIера поощрене фондера телар уж премеш.

Экономически реформа хилалехьа а дар СССР-е премей хьисапе ахчаш телаш-м. Къахьегамхошта уж премеш телар, нонагIча хьале, царна шоашта, хIаранена къаьст-къаьста каргIдаьнначох. Цу е вокх предприяте боахама шу мичча бесса чакхдаьннадале а, цунга хьежа хIама а доацаш, цу предприяте юкъ-юкъерча болхлошта премеш хьежайора производство дегIайоалаяра цар шоаш лаьца дакъа бахьан долаш.

Уж премеш-м дIа ца йоалаш хIанз а йолаш я — алапей фондана чуйоллхаш я уж. Цхьабакъда, 1967 шу доладеннача юххье СССР цхьайолча предприятешка тийннача премеша белгалдоаккхаш хиннар, къаьстъкъаьстача наха карагIдаьннар а доацаш, бIарччача коллективана карагIдаьннар дар. Шийха цхьа дакъа предприяте поощрене фонде дIачулодаш болча пайдан тIара духъювлаш я уж премеш.

Материальни хьашт къоабал а ца деш дIатеттаргш яц социализм. Нийсса кхыча бесса, цу хьаштах пайда ийбу, экономика дегIайоалаяра IалаьмаТе боккха низ цунах духбувлаш хиларах тарра. Советски паччахьалкхенна лард еллача В. И. Ленина социализм хьалъяра декхараш белгалдоахаш яздаьд, производство дикагIа вIаштIехьъяккхара хьокхамах доаллаш хургда из гIулакх тоадьрий къахьегам аттагIа хулгеи царга дIакхоачар алсамдалгеи. ХIанз чакхйоаккхаш йола боахама реформа тIаерзаяь я из ленински принцип чIоагIъяра, промышленность дегIаяра хIанзарча боарама мамогга из принцип дарганхьара.

Предприяте ерригача коллектива хьашташтен хIара болхлочун хьашташтен юкъера бувзамаш чIоагIделга, дикача дас санна, производства йоакхо еш хургболаш, къахьегамхой экономически безам тIабохийтилга, коллективизма кхетамах кхебелга — иштта да шера баьча балхах хьахинначунга хьежжа премеш телара маIан.

Премеш телара цу форма безам болийтара низ боахама реформа дегIа ме ух а поощрительни фондаш алсам ме йоал а хадданза совбуврга. Цхьабакъда, кхыметтел хIанзе а холуш ба цу форма безам тIабахийтара лоархIам. Экономически реформа чакхъяьккхача предприятешка хIара болхлой дезалла ховш да из.

Баьннача пайдах — хIаьта из поощрене фонд духьювла хьаст ма бий — цкъара луш йола премеш йолаш йолча торонна IотIакхеташ я. ЛоархIаме да уж материальни безам болийтара фондаш хадданза дегIаухилга. ХIаьта из предприяте даьхача толамашка хьежжа мара хила йиш йолаш дац. Цхьабакъда, миштa къоастадергла толамаш хилар е ца хилар? Цу гIулакха хьаэц эггара дукхагIа чулоацаш бола кхо хьокхам — дIаяхийтача продукце объем, рентабельность, пайда. Кхоачам бий цу хьокхамий? Кхоачам ба! Пайда — из продукце маьхаштен из продукци хьаярга дIадахачоаш юкъера юкъ я. йолче, из предприяте цIена доход я. ДIаяхийта продукци дукха-кIезига хиларо хьахьокх предприяте хьадаь а заказчикаша мах хьабенна а товараш мелд, вешта аьлча, предприяте производственни фондаца даьчун юкъара объем йовзийт цо. цунах гучадоал цу фондех пайда эцар эффективни хиннадий.

Цу тайппара, цу кхаь хьокхамо чулоац предприяте балха керттера оагIонаш. Цул совнагIа, кхы цIаькха белгалдоаккх вай из, болхлошта премеш телара эша рузкъа духдувла керттера хьаст хIанз предприяте баь пайда ба. Предприяте коллективана хов, дукхагIа продукци хьа ме ю а, из дукхагIа дIа ме йохийт а, баь пайда дукхагIа ме хул а дукхагIа материальни поощренеш кхоачаргья хIара болхлочунга алапел совнагIа.

Соахка боахам лелабара кердача хьалашка яьннача 704 предприяте продукце дIаяхийтара объема хьакъехьа шоашта оттаь хинна план 302 миллион сом цар шоашкара лакхъяри тIабоагIа пайда цар 130 миллион сом алсамбаккхари тамаш е езаш а дац. Цунах хетта цига дикка дегIаьлькар материальни поощрене фондаш. Нагахьа санна предприятега дукхагIа пайда кхоаче, предприятена карадаха па Iеш, дукхагIа ахча дода паччахьалкхен доале а. Халкъа юкъера хьашташ Iалашдара ахчаш телача фонде дIачу ма лой предприятеша шоаш баьча пайдах цхьадола дакъа. Масала, кердача тайпара болх беш йолча предприятеша соахка шоай план лакхъяр бахьан долаш 34 миллион сом алсамдаьлар цар бюджете хьачуденна ахча.

Даьннача пайдашта тIера шера луш йола премеш дIаекъилга мишта чакхдаьлар дувцаш советски газеташ тIа материалаш араяьнначул тIехьагIа юха а лакхделар социалистически пайда, цун лоархIама, из дIабахийтара хьисапий хьакъехьарча дешашцара буржуазни кепайоазоний конъюнктурни хьашт. Советски экономика капитализма элементаш дIанйе яьннай, «пайдай къаьнарча, тохкам баь долча закона» юха тIайоагIаш латт Россе, яхаш, доацараш а дувцаш, юха а из дашха болалу цхьацца бола объективни боаца «эксперташ».

Цхьаккха а кIал лард йолаш, дувца йиш йолаш долий-теш, къар а луш, уж дар дувцараш? Дац. Цхьаккха а кIал лард йоацаш хабараш да уж. Капиталистически мехкашара моллагIа бола газеташ дешараш цу гIулакхах кхеташ ца хиларах пайда а ийбеш, «Россерча гIулакхашта бола эксперташ» аьле цIи йоаккхаш бараша шоашта ховшшехьа а футтаройна вIаши кегалу капиталистически социалистически пайдаш яхача дешай маIан. ВIалла чоалхане доацаш а ду цар из. Цар деш дола хьисап укх тайпара да: пайда — из капиталистически категори я: СССР-е а социалистически кхыча мехкашка а лакхбеш латт боахамашкара пайдай лоархIам: латтаче. цар экономика капиталистически наькъа тIа йоалаш латт. Капиталистически «эксперташта», тIехьа дурма лекхаш ба социализм ийоча яккхара империалисташ. та мамогга гIо деш бола керда баьнна Пекинера «теоретикаш». Цхьабакъда, из деррига алхха «пайда» яхача дешах ловзилга мара, шоашта хилча дика хетар долаш да ала гIертилга мара, кхы хIама дац.

ГIулакх кхыча бесса да. производства кхоачамашта общественни доалахье йолча хьалашка, саго сага эксплуатаци елга доацача, саго сага хьакъ-па дуача хьалашка хьабеш ба социалистически пайда. Капитализм йолча хана пайда — оттабаьча болхлоша хьийгача къих доагIар дIа а ца луш, производства кхоачамий даьша шоашта сецаьча даькъах хьахиннар. Социалистически пайда — ерригача общества рузкъа. Из дIаух шеррача воспроизводствана эша ахча хецарга, социальни Iалашо яра, культура, дешара, халкъа унахцIено лораяра гIулакхаш тоадара а дегIадоаладара а эша ахча духдувлача керттерча хьастех цхьа хьаст ба из, предприяте болхлошта поощренеш яра фонд хьаярга а ух из.

Капиталистически пайда шоашта сецабу кIезига мара боацача акцеш йолча наха, цар из пайда дIаухийт алхха шоай эгоистически гIулакхашка а, хIаьта иштта наьха хьакъах кхы дIахо а шоаш бIаьхий хиларга а.

Социалистически пайдах къаьст-къаьстача наьха капитал хила йиш яц. Мелла йоккха материальни поощрени но нийца яле а, Советски Союза цхьаь-цхьан гражданина йиш яц ший доалахьа хургйолаш станокаш, машинаш, оборудовани эца а цар новкъосталца наьха хьакъ дал а. Из кхетаду буржуазни кепайоазон цхьаццайолча органаша а. Масала, СССР-е еш йола боахама реформа а хьоахаяь, «Монд» яхача парижски газето дIакхайкадир, предприятей пайда тIара шоашка дIакхоачача шоай доходех цхьадола дакъа советски кадраша предприяте доакъашхой а хинна, из шоай доалахьа ерзаярга дохийтаргда аьнна вIалла дагадоха а дезац. Цу тайнара, вIалла ювца а йиш йолий-теш «капиталисташ боацаш йола капитализм??» — яхаш хетт газето. Кхы дикагIа ала йиш йоацаш, дика аьннад!

Социалистически пайда планированена духьала боахаш бац, нийсса кхыча бесса, планироване инструмент хиларах тарра, цу гIулакха гIойле эц цунгара. Цу тIа а предприяте балха керттера цхьа хьокхам а лоархIаш, пайда юкъебоалабаро йиш хулийт, из ший лоIаме хулга юха а ца детташ, цун боахама инициативана шерра никъ а луш предприяте балха план оттае. Кхыметтел пайдана тIера поощренеш телара механизм ше а тIаерзаяь я бокъонца кIалха лард а йолаш лаккхара планаш увттаярцеи кхоачашъярцеи, планировани тоаярца хьаштдолаш предприятей коллективаш хилийтара. Из-м кхеталеш а ма дий. Пайда баккхареи продукци дIаяхийтареи план предприяте ше шийна хьалха дIаяхача юкъагIа хиннача планал йоккхагIа ме оттаю лакхагIа хул хIанз премеш.

Капитализм йолча хана пайда — керттера тIакхувр а производства регулятор а. ДукхагIа пайда тIабахьарг болчча дIаухийт капитал. Предприятеша хьаеш яр фуннагIа яле а, акцей даьшта из бе-башха а дац. Царна керттердар — шоашка дIакхоачадохолаш дукха хулга. Социализм йолча хана пайда — из кхы мел дар теркал а ца деш леладу керттердар дац. Социалистически экономика керттера декхар да халкъа эша хIамаш цунга дикагIа дIакхоачийтилга.

Цудухьа цу е вокх доакъошеи производствашеи тIаяхьа доходаш мара кхы хIама теркал ца деш бекъац производство шерьярга дIабохийта пайда. Из деча хана керте оттаду халкъа юкъара хьашташ. Масала, укх пятилеткаха IалаьмаТе дукха ахча хьожаду промышленноста эггара прогрессивнегIа долча доакъошта — машиностроени, химически, энергетически, дукха расходаш ю гаьнна яла районаш индустриальни караерзаяра. Дукха ахчаш ухийт промышленноста дуккхача наха эша товараш хьалеча доакъошка, юрта боахамга.

Цу тайппара, вай аьнначох гуча да, социализм йолча хана пайда социально - экономически чулоацам, капитализм йолча ханарчоа тара боацаш, къаьстта ший тайпара хилар. Гуча да, социализм йолча хана пайда тIаберзабаь ба производства кхоачамашта общественни доалахье чIоагIъяра, советски планови экономика тоаяра. Цудухьа къаьгга ховш да советски боахама система капитализмага йоалаш латт, яхаш, дувцараш, кIалха цхьаккха кIийле а йоацаш дувца даьсса хабараш мара, кхы хIама доацилга.

СССР-е боахама реформа тIа-тIа дукхагIа сихлуш латт. Пайда роль даиман лакхлургья. Тоалургья из дIаахийтара методаш а, къоастадаь аьлча, материальни безам тIабохийтилга духдувла керттера хьаст из хиларах тарра, цунах гIойле елга а тоалургда.

Леонид ПЕКАРСКИЙ,
СССР Госплана Iилма-тохкама Института вокхагIа вола экономист.

МАШАР. КЪАХЬЕГАМ. МАЙ.

ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

БIаьсти массаза а хоза я. Цхьа-бакъда, советски наха къаьстта боча я укх шерара — Советски Iаьдала шовзткъеи итт шу дузача шерара бIаьсти.

Цхьоалагlа май. Къонъеннай вай горол, тахан бIарг хьоасташ цIена я цун улицаш, сквераш, паркаш. Хоза кийчбенна, гIозбаьнна арабаьннаб грозненцаш шоай деза цIей — дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой цхьоагIон Ди — Цхьоалагlа май дезде.

...Ленина цIерагlа йола майда. Трибуна тIа ба республика партийнии советски кулгалхой, юртбоахаме а промышленносте а хьалха латтараш, къаьна коммунисташ, револющие ветеранаш. Итт сахьат даьннад. Фанфараш лоах. Микрофона хьалхашка ва КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь нов. С. С. Апряткин. КПСС обкома, Лакхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, КПСС горкома, горисполкома цIерагlа къахьегамхой Цхьоалагlа май даькъала дувц цо. ДIахо нов. Апряткина белгалдаьхар Цхьоалагlча мая накъабоагlаш Нохч-ГIалгIай къахьегамхоша даьха толачаш. хIаьта Советски Iаьдала юбилей сийна уж кхы а совдахара беррига нах тIа а хьийхар.

Ленина цIерагlча майдан тIа ба Грозненски гарнизона бIухой. БIубенна ког ловзаш, хоза боагlа салтийн эпсараш. Фе латт уж советски наьха машарера къахьегам лорабеш. Цхьа-бакъда, моастагlчо тIом хьоабойя из хIалакве герз а денал а да цар.

Шаьхха цIий лу майда. Из я байракхаш яхьаш боагlарий колонна.

Цул тIехьагlа берригача наьха теркам тIаозаш хьагучабоал города спортсменаш. Трибуна хьалхашка чоалхане акробатически упражнениеш ю республике цIи хезача спортсменаша Якушевеи Мизиловеи.

Дунен массе а мiiнiге бовзаш ба советски спортсменаш. Укх юбилейни шера пхералгlа дунен чемпионаш хиннаб вай хоккеистех, из йоккха титул кхозлагlа яьккхай кхалнаьха баскетбольни команда, дунен тIа эггара чIоагlа лоархIаш ба вай штангисташ, гимнасташ, шахматисташ, кхыбараш. Партеи правительстваи даим йоакхо физкультуреи спорти дегIакхувлара. Спортсмений говзал лакхьара мел эшар да вай республике — стадионаш, спортивни площадкаш.

Майна хьалхарча яхье шоаш даьха толамаш дIадовзийташ дола транспаранташ даьхаш, хоза кийчбенна, белабенна боагlа профессионально-технически училищай дешархой. Колонна керте я № 1 йола ПТУ — лакхара культура училище. «Даькъала хилда Цхьоалагlа май!» — моаршал хоатт трибуна тIара. Ленина цIерагlча майдан тIа гIолла чакхбоал хургбола гlишлошъераш, химикаш, монтажникаш, автомобильни транспорта болхлой, мехкдаьттахой. Халкъа боахама чIоагlа эшаш бола эзараш, эзараш къона специалисташ арахийцаб профессионально-технически училищаша. Масала, алхха № 11 йола училище а яьккха тайп-тайпарча гlишлой организацешка болх беш ба 1600 саг. Республика дуккхача моттигашка хьинаре къахьегаш ба № 4 йолча профтехучилище хийша баьнна мехкдаьттахой.

Вай мехка къаьстта йоакхо ю дешархой. Царна кIоаргга знанеш ялара, уж коммунистически кхетам а болаш хьалхкхебара цхьаккха хIама кходац партеи правительстваи. ХIара шера вай республике хьалъю керда йоккхий школаш, кийчбу говза хьехархой. ХIаьта дешархой цу йоакхонна жоп а луш дикагlа деша, шоай даьй-ноаной къахьегама а революционни а традицеш Iомае, уж дIахо дегIакхувла гlерт. Хозахет бIаьстено гIозбаьха боагlа дешархой баргабайча. ХIара школа колоннацарча дешархой бе доахк зизаш, Iалаьмате дукха зизаш. Города дешархой колоннана хьалха я № 18 йола школа. Дика дешарах а общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах а из сийлен бокъо яьккхай школа коллектив а берригача дешархоша а.

«ТIехдика дешаш накъагlорга вай Октябра 50 шу дизара!», «Тха доттагlал — тха низ!», «ДегIакхувларгъя вай даьй революционни къахьегамен традицеш!» — цу тайпара транспаранташ бе доахкаш ба дуккхача школашкара дешархой.

Цхьоалагlча мая хетаяь демонстраци хьаелла бокъо яьккхай социалистически яхье лакхара толамаш даьхача Заводской района къахьегамхоша. Хьалхарчарца я нефтемаслозавод — коммунистически къахьетама предприяте коллектив. Юбилейнии шера къаьстта дика къахьегаш ба мехкдаьтта чакхдоахараш. Ханал диъ ди хьалха кхоачашъяьй цар биъ бетта план, хIаьта планал совгlа арахийцай эзараш тоннаш тайп-тайпарча продукце.

«Сийле хийла грозненски химикий!» — хьахоз трибуна тIара. Тахан дувца дукха хIама долаш я Грозненски химкомбината сий дола коллектив. Укх деношка боккха кхаъ кхаьчар химикашка: 1967 шера хьалхарча квартале СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста Министерства предприятей коллективаша лелаьча яхьа итогаш а яь СССР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела Ше байракхи ахчан премии хьожаьй Грозненски химически комбината.

Дог гIоздоаккхаш да химикий къахьегама рапорташ. Дикка лохдаьд спирт, ацетон, кхыйола а продукци арахецарта дIадодар. лакхъяьй цар дикал. Дуккхача установкай, сменай коллективаша коммунистически хьисапе къахьег, чIоагlъю къахьегама дисциплина, кхетамца пайда эц производства чурча торонех. Комбината коллективо сий деш а лоархIаш а ба №133—135 йолча цеха болхлой. Октябра юбилея сийна вахте этта шоаш тIаийца декхараш кхоачашлара тIагlертта къовсам лоаттабу №108—110 йолча, № 170—171 йолча цехий коллективаша, дуккхача кхычар а.

Юбилейни шера даьхача толамех доккхал де йиш йолаш я Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача, крекинг-завода, новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводий коллективаш. Цар 27 апреле кхоачашъяьй валови продукци арахецара биъ бетта план, кходаьд бIаьш эзараш сом ахча, лакхъяьй къахьегама овсарле.

Байракхашца, плакаташца хоза кийчъяь йоагlа «Грозхимнефтестрой» треста гlишлошъерий колонна. Цу тресте укх массехк шера хьалха латтачарех я № 9 гlишлон-монтажни управлени. Май сийна тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш, биъ бетта план 107 процент кхоачашъяьй цо. Шоай хьинар кхы а айдаь чакхдаккха дерхI цар юбилейни шу.

ЧIоагlа лоархIамеи бехктоккхамеи декхараш латт укх юбилейни шера «Чечингсельстрой» треста гlишлошъераштa хьалхашка. Цар гlишлон объекташ хьал ца еш цхьаккха моттиг корайоагlаргъяц вай республике. Цхьоалагlа май тIакхоачаш треста гlишлошъераша Гудермесе бахача наха дика совгlат кийчдир. Хьалъяь яьккхар керда больница. Укх деношка болх бе дIайоалаургйолаш я из. Ер шу чакхдалалехьа кхы а итташ объекташ хьалъергъя гlишлошъераша.

— Сийле хийла гlишлошъерий — хьахоз трибуна тIара. Из ловца боакх В. И. Ленина цIерагlча майдан тIа баьнача «Ювмонтажавтоматика» СМУ гlишлошъерашта. Дикача совгlатаца накъабаьхкаб уж дезача цIейна. 18-ча апреле кхоачашъяьй биъ бетта план, планал совгlа кхоачашдаь балхаш дуккха эзараш сомий маьхa да.

Дог гIоздоал Грозненски аьшкабетона конструкцей завода даьха рапорташ бIаргадайча. Еррига продукци арахецара биъ бетта план 110 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарлен план тIехкхоачаш а еш, арахецача продукцега дIабола мах дохбарах паччахьалкхенна кходаьд эзараш сомаш ахча. Цу заводе социалистически яхье пахалдаш хьалха латташ хьайоагlа маркхала-бетона цеха коллектив, цхьоалагlча цеха коллектив. Укх шера дика кхоачашду цар гlишлошъерий хьашташ. ЛоархIаме гlишлон объекташ хьалъеча планал совгlа дIаяхьийтай эзараш кубически метраш аьшкабетона изделеш.

Юбилейни шера шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш хьайоагlа Грозненски автотракторно-ремонтни завода коллектив. Транспортни организацей болх ритмично дIабахийтара дукха балхаш ду завода болхлоша. Сихеи дикеи ремонт ю машинашта. План 108 процент кхоачаш а еш, сийленца накъабаьхкаб уж цхьоалагlча майна. Шоай балхах, даьхача къахьегама толамех лаьца плакаташ долаш цунна тIехьа чакхйоал ворхIлагlчеи бархIлагlчеи городской больницай, финансови-банковски учреждений, юртбоахама министерства, Горпищеторга, Горпромторга, Горплодоовощеторга, кхыча организацей колоннаш. Дог гIоздоаха къахьегама толамаш даьха хилар хьагойтар Заводской района предприятей коллективаша.

Шеча байракхашца ега гучайоал Октябрьски района колонна. — Сийле хийла вай Сийлахь-боккхача Октябра цIи лелаеча района къахьегамхой! — дог гIоздоаха дешаш да трибуна тIара хьахозаш. Юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй района мехкдаьттахоша, машиннаькъахоша, транспортникаша, гlишлошъераша.

Мехкдаьтта дуккхагlа дакккхара чIоагlа къовсам лоаттабу «Октябрьнефть» НПУ бурувлеттараша. КIоаргагlа тоха бурув, дуккхагlа хилийта хьадоаккха «Iаьржа дошув» яхача девизах болх беш ба уж патилетка шоллагlча шера. Цунга хьежжа лакха да доаха къахьегама толамаш. Биъ бетта план 112 процент кхоачашъяьй, планал совгlа теха бурув бIаьш метраш я. ГIозбаьнна белаш ба таханарча дезача цIейна доккха совгlат кийчдаь «Грознефтегаза» болхлой а. Биъ бетта план 18 процент тIехкхоачашъяьй цар. Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача ден сийна къахьегача вахте эттача болхлоша кхы а совдахаргда уж толамаш.

Вай республике эггара хьалхарчарпа коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхачарех я Грозненски машиннаькъа станце локомотивнии вагонни депош. Цу цIера сий лакха лоатталеш хьайоагlа уж. Укх тIехьарча шерашка массехказа Еррига-союзни машиннаькъахой яхье хьалхара моттигаш яьхай цар. Укх шера кхы а дикагlа къахьегаш накъаецай царех хIараяр дезача цIейна — Цхьоалагlча майна. Локомотивни депо машинисташа графикал тIехьаяьнна хьакхаьча дукха поездаш дIайигай, уж шоай ханнахьа дIа а кхоачаеш. ДIа-юха кхуьхьача халкъа боахама мухьага дIаэлар дика лохдаьд. Из бахьан долаш укх шера паччахьалкхенна кходаьд итташ эзараш сомаш ахча. Иштта дика толамаш даьхад вагонни депо коллективо. Биъ бетта план тIехкхоачашъяьй, къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 16 процент лакхъяьй. 90 процент поездашта сихагlйолча методаца обработка яьй. Дикача оагlорахьа хьоаха па йича яргьяц къахьегамхой а вай республикерча тайп-тайпарча организацей хьашташ дизза кхоачашдара а хьинаре къахьегаш йола Нохч-ГIалгIай химически завода коллектив а. Биъ бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, таханарча дезача цIейна совгlата укх бетта чотах по арахийца продукци эзараш сомий маьха я.

Гучайоал СЕВКАВНИИ, ВНИИКАнефтегаз институтий коллективай колоннаш. — Сийле хийла Iилма, техника къайленаш йоваш хьалха латтача советски Iилмахой! — дег тIара доагlа дешаш хьахоз трибуна тIара. Мехкдаьтта доаккхарий, чехкдаьтта чакхдоаккхарий, химикий боккъонца бола доттагlий, новкъостий ба уж. Мехкдаьтта чакхдоахача, крекинг-заводий, химкомбинате дуккхача установкашта, цехашта реконструкци еш доккха новкъостал даьд цар, дукха керлдараш балха юкъекхихьал. Уж дерригаш а тIадерзадаь да къахьегама овсарле лакхъяра, арахецача продукцега дIабола мах лохбара, болхлой къахьегам аттача бакхара. Дуккхача промыслашка автоматизаци механизаци яьй, иштта телемеханизаци яьй. КIоарга насосни фонда централизни диспетчерски пункташкара телеуправлени хургйолаш гIулакх даьд. Вай республике дайза ца Iеш, берригача вай мехка довзаши пайда эцаши, чIоагlа хоатташ да Грозненски Iилма-тохкама институтa конструкцех хьалаь бурув тохача эша осташ. Теша мегаргва Октябра дезача цIейна тIакхачалехьа кхы дуккха керлдараш цар производствашта юкъехьоргхиларах.

Вай республикерча мехкдаьттахой районашта юкъе къаьнагlчарех цхьа район я Старопромысловски район. Район къаьнагlчарех яле а шерагарашерага хьадоаккха мехкдаьтта совдоаккхаш хьайоагlа из. Мехкдаьттахой из вIаштlехьдоал мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучаяхарах, керда горизонташ хьаелларах. Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача денна сийленца накъалахара вай республике эггара хьалха социалистически яхь дIайолаьяча «Старогрознефть» НПУ ерригача промыслай, участкай, конторай коллективаша лакха къахьегама толамаш даьха хилар хьахьокхаш плакаташ доахк мехкдаьттахой бе. Мехкдаьттеи гази яккхара план тIехкхоачашъяьй. Духхьала цхьоалагlча промысла коллективо планал совгlа даьккха мехкдаьтта итташ эзараш тонн я. хIаьта бурув тохача контора коллективо а дика толамаш даьхад. Транспортни контора болхлоша биъ бетта план 103 процент кхоачашъяьй, къахьегама овсарле 1.5 процент лакхъяьй. Октябра сийна тIаийцача социалистически декхарий цхьайола пункташ хIанзлехьа кхоачашъяьй. БIаьстан цIейна иштта къахьегама совгlаташ кийчдаьд кхыча участкаша. Старопромысловски районера «Электроприбор» яха завод планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беш я. Вай мехка эггара хьалха цу заводе арахийцай электрофильм, РЭМ 600/420 яха машинаш, цар дикка аттача боакх инженерно-технически болхлой болх.

В. И. Ленина цIерагlча района колонна хьалха Ше байракхаш яхьаш боагlараш тIехьа гучайоал «Грознефть» объединене чуйоагlача Грозненски ремонтно-механически завода коллектив. Город Грознерча предприятешта юкъе хьалхарчарца коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккхай цо. Дог гIоздаьнна ба тахан завода болхлой. 25-ча апреле кхоачашъяьй цар биъ бетта план. Укх бетта чотах арахийца продукци эзараш сомий маьха я. Шей сийна тIаийца социалистически декхараш а толамца кхоачашдаьд. Московскии ленинградски предприятей инициатива хьал а лаьца укх шера паччахьалкхенна кходаьд 160 тонн металл, 80 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Арахецача продукцега дIабола мах 2 процент лохбаьб, хIаьта къахьегама овсарле 2,5 процент лакхъеннай.

— ДIайха моаршал да «Красный молот» яхача завода болхлошка — машинашъерашка, вай республике эггара хьалха планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьнна толамца болх беча завода коллективага! — моаршал хоатт трибуна тIара. Кердача системах болх а беш, шоашта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш хьайоагlа завода коллектив. Биъ бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй, планал совгlа арахийцай 360 эзар совгlа маьха продукци.

Ленина цIерагlча майдан тIа бовл 18-ча апреле биъ бетта план кхоачашъяь Грозненски кога гlирс беча фабрика болхлой, 25-ча апреле из план кхоачашъяь Грозненски швейно-производственни объединене хIамаш тегараш, планал совгlа бIаь эзар сома маьха продукци арахийна консервни завода болхлой, иштта биъ бетта планал совгlа 150 эзар сома маьха гlишлон материалаш арахийца гlишлон-материалий комбината болхлой, кхыбараш.

Вай Нохч-ГIалгIай столице—город Грозне демонстраци чакхъяла гарга гlертача хана кIай халаташ а тIадувхаш гучабоал медицински училища дешархой. Иштта гучабоал Грозненски мехкдаьтта институтa студенташ —хургбола инженераш, бурувдеттараш, мехкдаьттахой, геологаш. Хоза кийчбенна дог гIоздаьнна болх Нохч-ГIалгIай педагогически институте деша багlа дуккхача къамех бола мехкарийи кагийнахи.

Город Грозне хиннача демонстраце къаьгга хьахьекхар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра, халкъа боахам, культура дегIайоалаяра, наьха хьал-тово лакхъяра. Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача денна сийленца накъалахара шоай еррига торонаш оарцагlъяьха къахьегалга. Къахьегамхой демонстраце хьагойтар партеи халкъеи цIаккха йоахаргйоаца цхьоагlо.

Демонстраци чакхъяьнначул тIехьагlа улицашка, скверашка, паркашка сакъердаш, салоIаш хилар къахьегамхой.

М. МУСИЕВ,
Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: байракхаш яхьаш боагlарий колонна.

ОКТЯБРЬНЕФТЬ

СУРТА ТIА: «Октябрьнефть» мехкдаьттахой.

СУРТА ТIА: Старопромысловски района къахьегамхой.

СУРТА ТIА: спортсмений колонна.

СУРТА ТIА: Грозненски химикаш.

И. Плиева суртащ.

ЦIЕЙ ДЕЗДИР НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША

НАЬСАРЕ. Хоза малх хьеж 1-ча Мая Наьсаре. Дегаш гIоздаьнна ба беррига къахьегамхой, дешархой. БIаьстан, машара, къахьегама ди дезде демонстраци йолалу. Iуйрийна 10 сахьат далалехьа КПСС райкома хьалхашкарча майдангахьа йолаелар зизашца, транспаранташца, лозунгашца, КПСС-а, Советски правительства кулгалхой портреташца хозъяь колоннаш. Лохаш музыка я. Массаза а сацна. хьалха ба дешархой. Наьсарен Вокзалера №№ 1, 2 йола юкъера школаш, «Элетроинструмент» завод, №№ 27, 14 йола профтехучилищаш, мельзавод, Алхан-Чуртски оросительни система, кирпишкий завод, нефтебаза, машиннаькъа станци, совхозаш, АТХ — цар массане а коллективаш митинге кхаьчар.

Нийсса 10 сахьат доалаш лоацца къамаьл а даь митинг хьайийллар райисполкома председатела нов. Арапиева. Цо 1-ча Майна хетаяь доклад е дош делар КПСС РК хьалхарча секретара нов. Целоевна. Доклад яь яьлча митинге къамаьлаш дир «Электроинструмент» завода слесара-наладчика нов. Аушева, «Экажевский» совхоза партийни организаце секретара нов. Арчакова, ВЛКСМ РК хьалхарча секретара нов. Арапиева, «Назрановский» совхоза Альтиевски отделене 5-ча бригада бригадира нов. Джамбуриева, хьехархочо нов. Муталиева, кхыбараша. Цар дийцар шоай коллективай хозача гIулакхех, советски Iаьдала 50 шу дизара а 1-ча Май сийна а шоаш тIаийца декхараш толамца кхоачашдарах, баркал аьлар вай партена, даькъала бийцар цуп никъ, гIулакхаш.

Дика толамаш даьхад укх шера яхье яьннача коллективаша — промышленни а юртбоахама а. «Электроинструмент» завода коллективо 4 бетта план тIехкхоачашъяьй, 22 эзар сома маьха я цо планал тIех арахийца сверлилкаш. Апрель бетта, план 26-ча дийнахьа кхоачашъяьй мельзаводо а. «Экажевский» совхозага хIанз кхоалагlа кхаьчай карара кара тела райкомеи райисполкомеи Ше байракх. Иштта дика къахьегаш коллективаш кхы а я района.

Дог гIоздаьнна ба наьсархой 1-ча Май.

А. УРУСХАНОВ.

МАЛГIАБИК. Советски Iаьдала 50 шу дузача шера бIаьстан цIей — Цхьоалагlа май чIоагlа дог гIоздаьнна дездир МалгIабика къахьегамхоша. Города улицаш цIеча байракхашца, лозунгашца ега яр. Iуйрийна ворхI сахьат даьлча деиз кердача города массе оагlонгахьара тайп-тайпарча предприятешкара, боахамашкара хьухаш яр цIей дезде боагlачар колоннаш.

Iуйрийна итт сахьат доаллашехьа хьалха города байракхаш яхьараш а болаш дIайолаелар демонстраци. Царна тIехьа гучайоал физкультурникий колонна. Цар гойтар тайп-тайпара спортивни номераш.

Укх шера дезача цIейна къаьстта чIоагlа кийчъенна яр город МалгIабикера школаш. Зизашца, транспаранташца, плакаташца, байракхашца хозъяьяр дешархой колоннаш. Цу дезача цIейна дика кийчъяларца белгалъяха езаш я МалгIабикера №№ 1, 3, 11 йола юкъерча школай коллективаш.

Биъ бетта план ханал хьалха кхоачашъяреи, планах лаьрхIачул совгlа бурув тохареи рапорташ а долаш гучайоал МалгIабика мехкдаьттахой коллектив. Стадиона майде мехкдаьттахой коллектив хьакхаьчача трибуна тIара хьахозаш да дIайха дешаш: «Даим сийле хийла мехкдаьттахой!». Цхьоалагlа май шн цIей да «Малгобекнефть» НПУ мехкдаьттахой. Мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста Министерствера царга кхаьчай телеграмма. Цу тIа хоам бу укх шера хьалхарча квартала даьхача къахьегама толамий итогаш яьчул тIехьагlа цар Еррига-союзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккха хилари, мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста Министерства карара кара тела Ше байракх хьожаьлген. Мехкдаьтта промыслови управлене къаьстта дика къа а хьегаш сийленца накъаенай кхоалагlча промысла мехкдаьттахой коллективи № 1 йолча бурувдеттача контора коллективи. Иштта дика толамаш даьхад газови цеха, ремстройучасткa, кхыча коллективаша.

Мехкдаьттахой колонна тIехьа гучайоал Даьхенна дуккхагlа юртбоахама продукташ хилийтара хьинаре къахьийга совхозий, колхозий колоннаш. Царна юкъе хьалха я КПСС МалгIабика горкомеи горисполкомеи карара кара тела Ше байракх хьожаь «Кавказ» яхача колхоза колхозхой колонна, цунна тIехьа дика кийчъенна йоагlа «Ингушский», «Алханчуртский» яхача совхозий колоннаш. Безаме чакхъяьлар демонстраци. Из чакхъяьнначул тIехьагlа стадионе спортивни мероприятеш хилар. Демонстраце дакъа лоацаш хиннараш тайп-тайпарча концерташка, кинога хьожаш салоIаш хилар.

А. ХАРСИЕВ.

ШАЬЛА. Дикача къахьегама толамашца накъабаьхкар дезача цIейна Шаьла района къахьегамхой. 1-гlча Мая Шаьла райцентре массехк эзар къахьегамхо вIашагlкхийтар митинге. Уж дезача цIейца даькъал а бувцаш митинге къамаьлаш дир партеи райкома секретара А. Ч. Осмаева, дулхкомбината директора нов. Рогова, хьехархочо М. Льяновас, Социалистически Къахьегама Турпала Т. Муслиевас, иштта кхыбараша. Цхьоалагlча Май сийна яьржача яхье дика толамаш даьха ткъо предприяти Сийлен доска тIа дIаязъяьй. Царна юкъе я дулхкомбинат, XX-ча партесъезда цIерагlара колхоз, «Автуринский» совхоз, иштта кхыйола предприятеш. Митинг йистеяьлча районерча самодеятельни коллективай концерташка хьожаш хилар къахьегамхой.

Х. МЕЖИДОВ.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН. ГIийло хьекхача бIаьстана михо ловзаю байракхаши транспаранташи. Станица юкъарча майдан тIа гуллуш латт колхозни Сунжа къахьегамхой. Хозача кепара ек цIей музыка, боккха безам тIабодаш да доаха иллеши деш дола халхараши.

Нийсса итт сахьат даьлча къахьегамхой депутатий райсовета исполкома председатела Плиева хьаелл цIей митинг. Цо дош лу КПСС райкома хьалхарча секретара нов. Варлашкина.

Цо даькъал дувц района къахьегамхой доккха цIей. ДIахо оратора дувц цхьоалагlча Май сийна яьржача социалистически яхье ахархоша, хьайбаш лeладераша, механизатораша даьхача толамех. Района къахьегамхой тIахьех уж толамаш кхы дIахо совдахара.

Шоай коллективашта карагlдаьннача дикача тIулакхех дийцар ремстройучастка бригадира Михалюка, района боахамашта юкъе хьалха латтача «Победа» яхача колхоза председатела, Социалистически Къахьегама Турпалхочо Емельянова, Орджоникидзевски юкъерча школа хьехархочо Цукая.

Митинг чакхйоал. Шей трибуна юхе гIолла тIехъювл хоза кийчъяь къахьегамхой колоннаш.

Бийса юкъе яххалца лаьттар станице шоай доккха цIей дездеш болча къахьегамхой иллей оаз.

В. ИВАНОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоккхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юртбоахамеи письмойи отделий — 3-42-28;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05147 Заказ № 2068.